

Co-AGE Volunteers

**Slovensko-rakúska sieť pre medzigeneračné
dobrovoľníctvo**

INTERREG VA SK-AT/2016/04

D.T1.1.1

**Analýzy medzigeneračnej
solidarity v spoločnom
pohraničnom regióne**

Obsah

Úvod.....	4
Zhrnutie projektu Co-AGE Volunteers.....	5
2. Špecifiká Slovenska.....	6
2.1 Základné informácie o dobrovoľníctve na Slovensku.....	6
2.1.1 Definícia dobrovoľníctva na Slovensku.....	6
2.1.2 Počet a profil dobrovoľníkov.....	7
2.1.3 Počet a typy organizácií zahŕňajúcich dobrovoľníkov.....	14
2.2 Inštitucionálny rámec.....	15
2.2.1 Hlavné verejné orgány zodpovedné za podporu a implementáciu dobrovoľníctva.....	15
2.2.2 Zásady.....	17
2.2.3 Programy.....	19
2.3. Regulačný rámec.....	22
2.3.1 Všeobecný právny rámec dobrovoľníctva.....	22
2.3.2 Špecifický právny rámec pre dobrovoľníctvo (napríklad v súvislosti s organizáciami zahŕňajúcimi dobrovoľníkov).....	23
2.4 Dobrovoľníctvo v kontexte vzdelávania a odbornej prípravy.....	26
2.4.1 Uznávanie zručností a kompetencií dobrovoľníkov v národných vzdelávacích programoch a vzdelávacích systémoch.....	26
2.4.2 Možnosti vzdelávania a odbornej prípravy pre dobrovoľníkov na národnej úrovni.....	26
2.5 Perspektíva Bratislavského kraja.....	27
2.5.1 Regionálne a miestne stratégie relevantné špecificky pre Bratislavský kraj.....	27
2.5.2 Regionálne inštitúcie a platformy verejnej politiky relevantné špecificky pre Bratislavský kraj.....	28
2.5.3 Počet a typy organizácií zapájajúcich dobrovoľníkov v Bratislavskom kraji.....	29
2.5.4 Regionálne špecifiká organizácií zapájajúcich dobrovoľníkov so zameraním na seniorov.....	30
2.5.5 Hlavné dobrovoľnícke organizácie/centrá v Bratislavskom kraji zamerané na seniorov.....	31
2.5.6 Hlavné dobrovoľnícke aktivity poskytované v Bratislavskom kraji vo vzťahu k seniorom.....	33
2.5.7 Príklady medzinárodných dobrovoľníckych aktivít a príležitostí realizovaných v Bratislavskom kraji.....	35
2.5.8 Bariéry rozvoja dobrovoľníctva v Bratislavskom kraji.....	36

2.6 SWOT analýza s ohľadom na Bratislavský kraj Posilnenie dobrovoľníctva.....37

3. Špecifiká Rakúska.....39

3.1 Základné informácie o dobrovoľníctve v Rakúsku.....39

3.1.1 Definícia dobrovoľníctva v Rakúsku.....39

3.1.2 Počet a profil dobrovoľníkov.....39

3.1.3 Počet a typy organizácií zahŕňajúcich dobrovoľníkov.....43

3.2 Inštitucionálny rámec.....45

3.2.1 Hlavné verejné orgány zodpovedné za dobrovoľníctvo.....45

podpora a implementácia.....45

3.2.2 Zásady.....48

3.2.3 Programy.....49

3.3 Regulačný rámec.....51

3.3.1 Všeobecný právny rámec pre dobrovoľníctvo.....51

3.3.2 Špecifický právny rámec pre dobrovoľníctvo (napríklad v súvislosti s organizáciami zahŕňajúcimi dobrovoľníkov).....52

3.3.3 Právny rámec pre individuálnych dobrovoľníkov.....54

3.4 Dobrovoľníctvo v kontexte vzdelávania a odbornej prípravy.....59

3.4.1 Uznávanie zručností a kompetencií dobrovoľníkov v národných vzdelávacích programoch a vzdelávacích systémoch.....59

3.4.2 Možnosti vzdelávania a odbornej prípravy pre dobrovoľníkov na národnej úrovni.....60

3.5 Perspektíva regiónu Burgenland/Viedeň.....61

3.5.1 Regionálne a miestne stratégie relevantné najmä pre región Burgenland/Viedeň.....61

3.5.2 Regionálne inštitúcie verejnej politiky a platformy relevantné špeciálne pre región Burgenland/Viedeň.....62

3.5.3 Počet a typy organizácií, ktoré zapájajú dobrovoľníkov v regióne Burgenland/Viedeň.....63

3.5.4 Regionálne špecifiká organizácií zapájajúcich dobrovoľníkov so zameraním na seniorov.....64

3.5.5 Hlavné dobrovoľnícke organizácie/centrá v regióne Burgenland/Viedeň zamerané na seniorov.....64

3.5.6 Hlavné dobrovoľnícke aktivity poskytované v regióne Burgenland/Viedeň vo vzťahu k seniorom.....65

3.5.8 Prekážky rozvoja dobrovoľníctva v Burgenlande/Viedenskom regióne.....66

Zdroje.....67

Úvod

Mnohé zmeny v spoločnosti, vrátane väčšej geografickej mobility, rozpadu rodinných vzťahov a demografického posunu smerom k starnutiu populácie, viedli k rastúcej segregácii generácií. Toto oddelenie môže viesť k zníženiu pozitívnych výmen medzi staršími a mladšími ľuďmi a zvýšeniu negatívnych stereotypov. Obe skupiny však majú navzájom značnú hodnotu a zdieľajú mnohé oblasti záujmu; napríklad mnohí mladší a starší ľudia sa cítia izolovaní v rámci svojich komunít a marginalizovaní v rozhodovaní, ktoré priamo ovplyvňuje ich životy.

Medzigeneračných prístupov je mnoho a sú rôznorodé. Existuje však niekoľko základných princípov a charakteristík, ktoré sú uvedené v definícii nižšie:

„Medzigeneračná prax má za cieľ spájať ľudí v zmysluplných, vzájomne prospešných aktivitách, ktoré podporujú väčšie porozumenie a rešpekt medzi generáciami a prispievajú k budovaniu súdržnejších komunít. Medzigeneračná prax je inkluzívna a stavia na pozitívnych zdrojoch, ktoré si mladí a starí musia ponúknuť navzájom a ľuďom okolo nich.“ (Beth Johnson Foundation , 2009)

Pri spájaní generácií, spochybňovaní negatívnych stereotypov a odstraňovaní bariér v rámci komunít môžu rôzne prístupy významne prispieť k dosiahnutiu cieľov v rôznych oblastiach politiky národného a miestneho záujmu.

Tento dokument **Analýzy medzigeneračnej solidarity v spoločnom prihraničnom regióne** Výstup.T1.1.2 (ďalej len Analýza) poskytuje teoretické východiská o situácii v oblasti medzigeneračného dobrovoľníctva v regiónoch Slovenska a Rakúska. Analýza skúma tieto hlavné aspekty pre každý región:

- Základné informácie o dobrovoľníctve na Slovensku
- Inštitucionálny rámec
- Regulačný rámec
- Dobrovoľníctvo v kontexte vzdelávania a odbornej prípravy
- Regionálne špecifiká

Dokument vzniká v rámci projektu Co-AGE Volunteers, ktorý je financovaný cez Program hranice INTERREG VA SK-AT .

Zhrnutie projektu Co-AGE Volunteers

V dôsledku vznikajúcej demografickej nerovnováhy a starnutia obyvateľstva čelí Európa v nasledujúcich desaťročiach veľkým hospodárskym a sociálnym výzvam. Najzreteľnejší dôsledok je finančného charakteru – náklady na dôchodky, zdravotnú a dlhodobú starostlivosť napríklad pri súčasných politikách nebude možné pokryť z príspevkov neskorších generácií. Ale okrem finančných problémov musí Európa bojovať aj proti škodám na sociálnej súdržnosti. Aké sú sociálno-ekonomické podmienky, v ktorých žijú starší ľudia? Aká je povaha sociálnej siete, do ktorej sú vložené? Ako môžeme podporiť lepšie porozumenie a solidaritu medzi generáciami?

Z tohto hľadiska motto Európskeho roka 2012 „Aktívne starnutie a solidarita medzi generáciami“ nadobudlo v posledných rokoch vážnejší význam a inšpirovalo nás k rozvoju konceptu Co-Age Volunteers s cieľom zlepšiť medzigeneračnú spoluprácu v prihraničný región Slovenskej republiky a Rakúska.

Víziou nášho projektu je vytvoriť cezhraničnú sieť regionálnych aktérov s cieľom podporiť angažovanosť mladých dobrovoľníkov a podporiť medzigeneračnú solidaritu a nadnárodné dobrovoľníctvo mladých ľudí v prihraničnom regióne ako odpoveď na vyššie uvedené výzvy a v súlade s EÚ stratégiou pre mládež.

Dobrovoľníctvo je navyše vynikajúcim príkladom neformálneho vzdelávania pre mladých ľudí a zohráva dôležitú úlohu pri rozvíjaní sociálnych zručností a iných mäkkých zručností relevantných pre trh práce. Ďalším dôležitým aspektom projektu je ukázať, ako môžu mladí ľudia využiť všetky osobné, sociálne a trhové výhody dobrovoľníckej práce.

2. Špecifiká Slovenska

2.1 Základné informácie o dobrovoľníctve na Slovensku

2.1.1 Definícia dobrovoľníctva na Slovensku

Všeobecná deklarácia o dobrovoľníctve, prijatá v roku 1990 Medzinárodnou asociáciou pre dobrovoľnícke úsilie (IAVE), hovorí o dobrovoľníctve ako o spôsobe podpory aktívnej občianskej participácie a záujmu o rozvoj komunity. Vychádza z osobnej motivácie a rozhodnutí, má spravidla podobu skupinovej činnosti, ktorá sa uskutočňuje pod krídlami určitej komunity. Medzi hlavné prínosy dobrovoľníctva patrí zvyšovanie ľudského potenciálu, posilňovanie ľudskej solidarity, zlepšovanie kvality života a pomoc pri zodpovedaní dôležitých oblastí našej spoločnosti.

Dobrovoľníctvo vytvára nové pracovné miesta a profesie, ktoré pomáhajú zabezpečiť životaschopnosť ekonomického života.

Podobu, v akej ho poznáme teraz, nadobudlo dobrovoľníctvo na Slovensku až po roku 1989. Dvtedy existovali spoločenské organizácie, ktoré boli okrem príspevkov svojich členov výlučne dotované zo štátneho rozpočtu. Dnešné mimovládne, neziskové či cirkevné organizácie fungujú nielen z členských príspevkov, ale aj zo sponzorských darov, dotácií, či podpory od štátnych či súkromných subjektov.

Pojem dobrovoľníctvo nie je žiadnou novinkou. Je definované ako neplatená činnosť, ktorú vykonávame z vlastnej vôle, vedome v prospech iných. Dobrovoľníctvo na Slovensku je bez nároku na finančnú odmenu pre dobrovoľníkov. Poskytujú svoje zručnosti, čas, schopnosti, vedomosti so zámerom pomôcť jednotlivcom alebo vybranej firme.

Ak sa chceme na dobrovoľníctvo pozrieť z hľadiska aktivít, delíme ho na formálne /organizované/ a neformálne /neorganizované/ aktivity. Formálne činnosti sú činnosti zamerané v rámci alebo prostredníctvom danej organizácie. Neformálne aktivity predstavujú dobrovoľníctvo ako priamu pomoc jednotlivcom.

Existujú 3 formy dobrovoľníctva:

1. Dobrovoľnícka služba - ide o formalizovanú činnosť, ktorá má jasne definovaný cieľ, časový rámec, úlohy, štruktúru, s legislatívnou a sociálnou ochranou, vďaka čomu sa prijímateľ tejto služby môže spoľahnúť na poskytovateľa dobrovoľníckej pomoci. Uzatvára sa ústna alebo písomná dohoda.⁴ Dobrovoľnícka služba sa však môže vykonávať aj za dohodnutú odplatu, nielen zadarmo. Ide o dobrovoľnícku službu vykonávanú nezamestnanými ako formu aktivačných prác, ktorej cieľom je získanie dostatočných zručností a skúseností pre potreby trhu práce.⁵

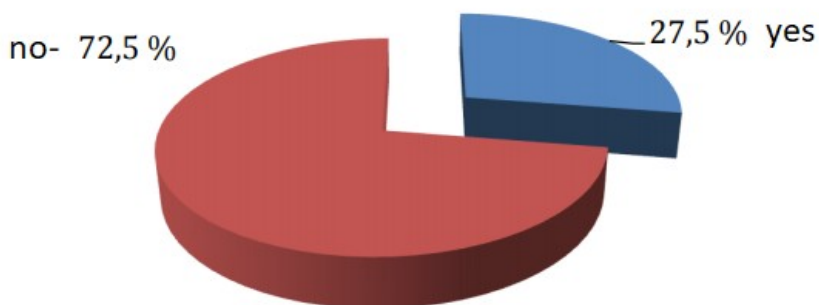
2. Dobrovoľnícka činnosť – nepravidelné zapájanie dobrovoľníkov do rôznych organizácií

3. Dobrovoľná svojpomoc - táto činnosť funguje na základe vzájomnej dohody mimo organizácie, ide o spontánnu vzájomnú pomoc, susedskú pomoc 6

2.1.2 Počet a profil dobrovoľníkov

V roku 2011 sa na Slovensku uskutočnil výskum, ktorého cieľom bolo urobiť si obraz o tom, ako vyzerá dobrovoľníctvo na Slovensku. Podľa výsledkov tohto výskumu sa do formálneho dobrovoľníctva v danom roku zapojilo 27,5 % respondentov nad 15 rokov. Išlo o dobrovoľnícke aktivity vykonávané pre organizáciu alebo prostredníctvom nej. 7

G1 Formal volunteering (%)

N = 973

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo - keď pomoc baví a zábava pomáha

Ak sa však zameriame na časové trvanie dobrovoľníctva, dobrovoľníci sa formálnemu dobrovoľníctvu venujú dlhšie a pravidelne (až 88,4 % dobrovoľníkov pracuje viac ako jeden rok). Najväčšiu skupinu tvoria dobrovoľníci, ktorí sa dobrovoľníctvu venujú viac ako 5 rokov, z toho viac ako 1/3 vo formálnom dobrovoľníctve. Priemerný odpracovaný čas za mesiac je 18 hodín. Krátkodobá a nepravidelná činnosť sa týka len malého percenta formálnych dobrovoľníkov, celkovo 4,5 %.

T1 Formálne dobrovoľníctvo - dlhodobí dobrovoľníci v %

Viac ako 1 rok	88,4 %
----------------	--------

Menej ako 1 rok	11,6 %

T2 Formálne dobrovoľníctvo - pravidelní dobrovoľníci v %

Viac ako raz za mesiac 71,3 %	71,3 %
Menej ako raz za mesiac 28,7 %	28,7 %

T3 Formálne dobrovoľníctvo - počet odpracovaných hodín za mesiac v %

Viac ako 18 hodín mesačne 73,7 %	73,7 %
Menej ako 18 hodín mesačne 26,3 %	26,3 %

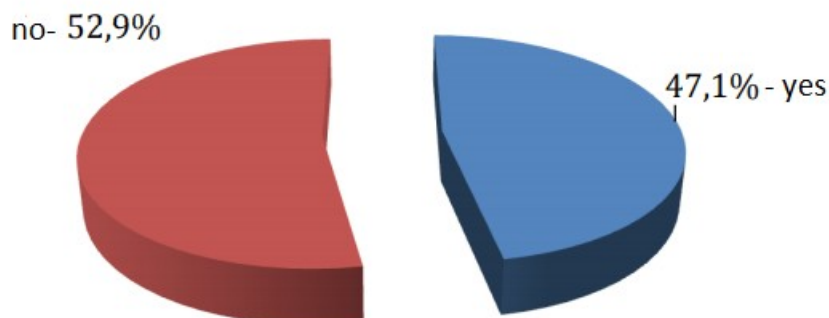
Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo - keď pomoc baví a zábava pomáha

Do dlhodobých aktivít sa pravidelne zapája až 64 % formálnych dobrovoľníkov . 8

Podľa najnovšej správy o dobrovoľníctve v Európskej únii (2010) patrí Slovensko medzi krajiny Európskej únie so strednou mierou účasti ľudí na dobrovoľníckych aktivitách, čo je 20 – 25 % dospeléj populácie. V minulosti sa na Slovensku uskutočnilo niekoľko výskumov zameraných na dobrovoľníctvo, ktoré však ukázali široké spektrum výsledkov. Výsledky percentuálneho zapojenia obyvateľstva sa pohybovali v rozmedzí 13-46 %. Prieskum Eurobarometer z roku 2006 ukázal, že na Slovensku sa do dobrovoľníckych aktivít zapája až 33 % populácie nad 15 rokov. (Eurobarometer. Európska sociálna realita, 2007). 9

V spomínanom výskume z roku 2011 sa do neformálneho dobrovoľníctva zapojilo až 47,1 % populácie. Do týchto aktivít sa dlhodobo zapája takmer polovica populácie nad 15 rokov.

G2 Neformálne dobrovoľníctvo

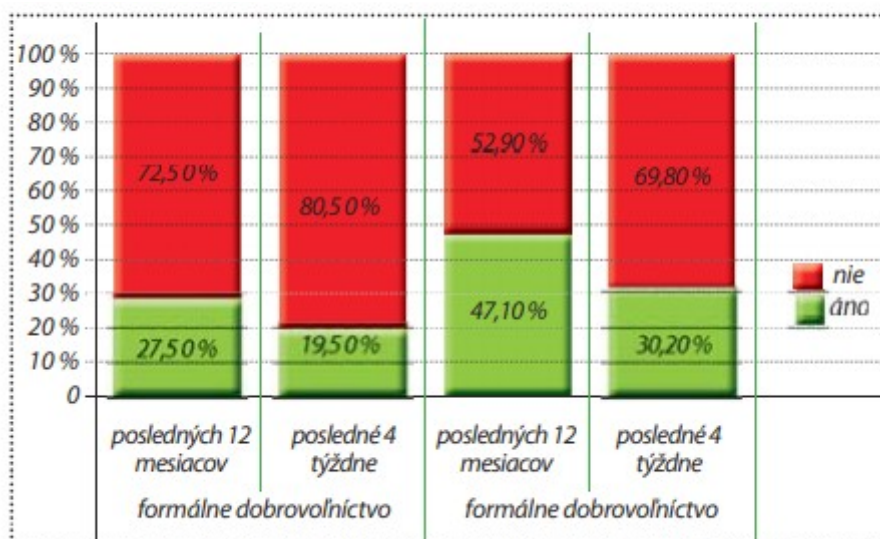

N = 973

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo - keď pomoc baví a zábava pomáha

V neformálnom dobrovoľníctve je tiež viac dlhodobých a pravidelných dobrovoľníkov. Neformálnemu dlhodobému dobrovoľníctvu sa venuje až 79,4 % dobrovoľníkov, ktorí majú priemerný čas 13,95 hodiny mesačne.

G3 Porovnanie Formálneho vz. Neformálneho dobrovoľníctva

N = 973

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo - keď pomoc baví a zábava pomáha

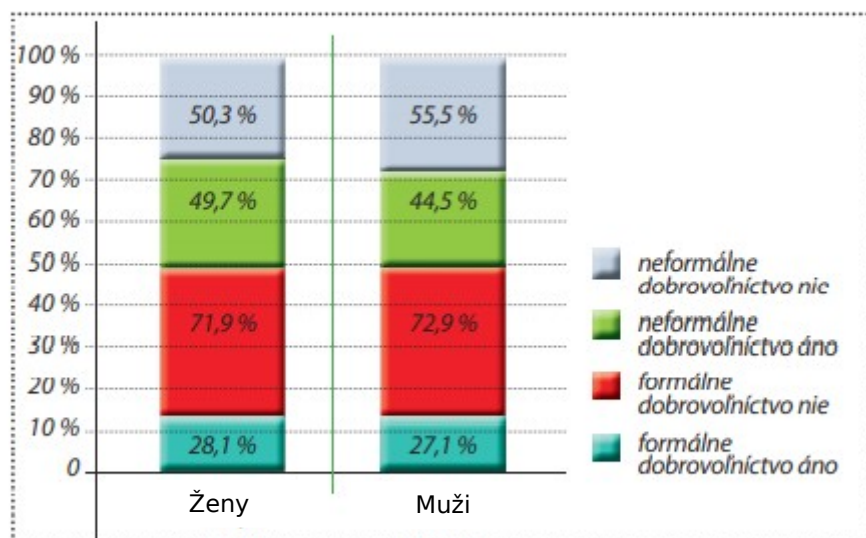

Výskum ukázal, že slovenskí dobrovoľníci sa vyznačujú vyšším percentom účasti na neformálnych dobrovoľníckych aktivitách. Ale v oboch oblastiach sú dobrovoľníci ochotní vykonávať svoje aktivity dlhodobo a pravidelne. Dôvodom, prečo sa dobrovoľníci viac zapájajú do neformálneho dobrovoľníctva, môže byť nedostatočný rozvoj formálneho dobrovoľníctva.10

2.1.2.1 Pohlavie

Z hľadiska rodovej štruktúry dobrovoľníkov sú výsledky z roku 2011 takmer podobné. Ako ukazuje graf nižšie, ženy sa viac zapájajú do neformálnych aktivít, ktoré robia takmer denne. 11

G4 Zapojenie dobrovoľníkov na základe pohlavia

N = 970, Missing = 3

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo - keď pomoc baví a zábava pomáha

Vďaka dlhodobému sledovaniu dobrovoľníctva a jeho prepojenia s rodom sa výskum posunul z roku 2011 na rok 2018. Výsledky ukazujú, že zapájanie mladých ľudí do dobrovoľníctva výrazne súvisí s rodom. Oblasti, v ktorých sa muži viac angažujú, sú šport a prevencia a pomoc pri humanitárnych katastrofách. Ženy viac inklinujú k sociálnym službám týkajúcim sa detí, rodiny, mladých ľudí, ľudí so zdravotným postihnutím či seniorov. Ženy sa viac zapájajú do fundraisingových aktivít, verejných zbierok, navštevujú ľudí v sociálnych zariadeniach, hospicioch, nemocniciach, poskytujú podporu ľuďom v domácnostiach.

2.1.2.2 Vekové skupiny

Od roku 2011 vzrástol záujem a participácia mladých ľudí na dobrovoľníctve vo formálnej aj neformálnej oblasti. Ukázalo sa, že s pribúdajúcim vekom sa zvyšuje pravidelnosť dobrovoľníctva.

T3- Formálne mládežnícke dobrovoľníctvo, rok 2018

ZAPOJENIE SA DO FORMÁLNEHO DOBROVOLNÍCTVA	VEKOVÉ SKUPINY MLÁDEŽE			SPOLU
	15 - 19	20 - 24	25 - 30	15 - 30
ÁNO	52,8	46,4	51,0	50,0
NIE	47,2	53,6	49,0	50,0
SPOLU	100,0	100,0	100,0	100,0

N = 806

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo mládeže na Slovensku - aktuálny stav a trendy, 2018

T4- Neformálne mládežnícke dobrovoľníctvo, rok 2018

ZAPOJENIE SA DO NEFORMÁLNEHO DOBROVOLNÍCTVA	VEKOVÉ SKUPINY MLÁDEŽE			SPOLU
	15 - 19	20 - 24	25 - 30	15 - 30
ÁNO	48,7	51,4	44,8	47,8
NIE	51,3	48,6	55,2	52,2
SPOLU	100,0	100,0	100,0	100,0

N = 801

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo mládeže na Slovensku - aktuálny stav a trendy, 2018

T5- Formálna dobrovoľnícka angažovanosť na základe veku, 2011

Zapojenie sa do formálneho dobrovoľníctva	Vekové kategórie						
	15 - 19	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 69	70 a viac
Áno	20,9	28,3	26,5	28,0	30,8	28,7	27,3
Nie	79,1	71,7	73,5	72,0	69,2	71,3	72,7
Spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

N = 973; p > 0,05

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo na Slovensku výskumné reflexívne, 2011

T6- Neformálna dobrovoľnícka angažovanosť na základe veku, 2011

Zapojenie sa do neformálneho dobrovoľníctva		Vekové kategórie						
		15 - 19	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 69	70 a viac
Áno	%	27,8	53,8	46,3	46,5	48,5	50,7	59,1
	AR	-4,4	2,2	-0,2	-0,2	-0,4	0,9	1,1
Nie	%	72,2	46,2	53,7	53,5	51,5	49,3	40,9
	AR	4,4	-2,2	0,2	0,2	0,4	-0,9	-1,1
Spolu		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

N = 973; p = 0,001

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo na Slovensku výskumné reflexívne, 2011

2.1.2.3 Úrovne vzdelania

Vzdelávanie je dôležitým aspektom formálneho aj neformálneho dobrovoľníctva. Najviac zaangažovaní dobrovoľníci mali stredoškolské alebo vysokoškolské vzdelanie. 13

T7- Formálna dobrovoľnícka angažovanosť na založená na úrovni vzdelania, 2011

Formálne dobrovoľníctvo		Vzdelanie			
		Základné	SŠ bez maturity	SŠ s maturitou	VŠ
Áno	%	15,46	18,46	35,00	40,74
	AR	-4,2	-3,8	3,8	4,1
Nie	%	84,54	81,54	65,00	69,26
	AR	4,2	3,8	-3,8	-4,1
Spolu	%	100,0	100,0	100,0	100,0

N = 973, p =0,000

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo na Slovensku výskumné reflexívne, 2011

2.1.2.4 Zapojenie dobrovoľníkov podľa sektorov

T8 Oblasti činnosti organizácií, pre ktoré dobrovoľníci pracovali, 2011

Oblasť z činnosť z na Organizácia	%*
Sociálna služby pre rôzne cieľ skupiny	23,1
Životné prostredie	14,6
Umenie a kultúra	12,3
Šport	10,8
Náboženstvo , cirkev činnosti	10,4
Detské a mládežnícke organizácií	10,1
Podpora pre charitu, dary a dobrovoľníctvo	9,3
Vzdelávanie a výskum	7,0
Prevenca a pomoc pri humanitárnych a prírodných katastrofách	6,0
Zdravie	4,9
Profesijné organizácie , komory , zväzy	4,5
Komunita a rozvoj bývania	4,5
Politika	4,1
Obhajoba	2,6
iné	1,9
Rekreácia a realizácia záujmov	1,5
Medzinárodné organizácie	0,4

* percento je vypočítané z počtu formálnych dobrovoľníkov

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo na Slovensku výskumné reflexie , 2011

2.1.3 Počet a typy organizácií zahŕňajúcich dobrovoľníkov

Organizačný kontext dobrovoľníctva na Slovensku tvoria neziskové, mimovládne organizácie (občianske združenia, nadácie, neziskové organizácie poskytujúce verejné služby, neinvestičné fondy, politické strany, cirkev a cirkevné spoločenstvá), organizácie zriadené miestnymi resp. regionálna samospráva, školy, vládne organizácie. Najväčší priestor však dostávajú dobrovoľníci v mimovládnych neziskových organizáciách, nasledujú obce, mestá a organizácie štátnej správy. 14

T9- Typy organizácií pre dobrovoľníkov a práca v nich v %, 2011

Typ _ Organizácia	%
Neziskové mimovládne organizácie	56,5
Organizácie zriadené regionálnymi alebo miestnymi samosprávami , mestskými (obecnými) úradmi , samosprávnym krajským úradom	20,8
Škola	12,2
Štátna organizácia , štátny podnik , organizácia štátnej správy	4,4
Neznámy	6,1
Celkom	100,0

N = 403

Zdroj: Brozmanová Gregorová, A. a kol .: Dobrovoľníctvo na Slovensku výskumné reflexie , 2011

Okrem typov organizácií možno relevantne sledovať aj oblasť, v ktorej organizácia pôsobí.

T10 – oblasti, činnosti, v ktorých dobrovoľníci pracovali alebo boli zapojení, 2011

Oblasť z činnosť	%
Životné prostredie	14,9
Šport	14,2
Zdravie	13,2
Sociálna služby pre deti , mládež , rodina , ľudia s zdravotne postihnutí , seniori a iné skupiny	13,2
Detské a mládežnícke organizácií	10,0
Umenie a kultúra , rekreácia a realizácia z záujmy	9,3
Vzdelávanie a výskum	7,3
podpora na charitu, dary a dobrovoľníctvo a medzinárodné organizácií	5,4
Náboženstvo a cirkev činnosti	4,4
Obhajoba a politika	3,2
Prevenca a pomoc pri humanitárnych a prírodných katastrofách	2,9
Komunita a rozvoj bývania	2,0

N = 403

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A. a kol .: Dobrovoľníctvo na Slovensku výskumné reflexie , 2011

2.2 Inštitucionálny rámec

2.2.1 Hlavné verejné orgány zodpovedné za podporu a implementáciu dobrovoľníctva

Dobrovoľníctvo na Slovensku nespadá pod žiadny konkrétny štátny orgán. Žiadny orgán štátnej správy teda nemá výlučnú kompetenciu na dobrovoľníctvo. 15

Ministerstvo vnútra SR, konkrétne Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Tento úrad pripravil strategický dokument Konceptia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2012-2020. Ďalším dôležitým orgánom na Ministerstve vnútra SR je Sekcia verejnej správy pod odborom všeobecnej vnútornej správy SR, ktorá eviduje neziskové organizácie zaoberajúce sa dobrovoľníctvom.16

2.2.1.1 Nosné telesá

Ďalším kľúčovým verejným orgánom je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktorého cieľom je zastrešiť stratégiu SR pre mládež a jej implementáciu. Robí to prostredníctvom štátnej inštitúcie Slovenského inštitútu mládeže na Slovensku Iuventa . Okrem iných aktivít zameraných na mládež sa inštitút zameriava aj na rozvoj a podporu dobrovoľníctva. V praxi je rozvoj a podpora zameraná na vzdelávacie aktivity alebo podporné opatrenia s inými inštitúciami alebo organizáciami. 17

Vzdelávanie realizujú v dvoch smeroch:

1. školenie pre koordinátorov dobrovoľníkov
2. školenie na podporu rozvoja Európskej dobrovoľníckej služby v rámci programu Mládež v akcii

Hlavnou činnosťou tohto inštitútu je práca s mládežou mimo rodín a škôl a mládežnícka politika na Slovensku i mimo neho. Zabezpečujú metodické, vzdelávacie a informačné aktivity pre rôzne cieľové skupiny. Z hľadiska dobrovoľníctva sú cieľovou skupinou dobrovoľníci alebo profesionálni pracovníci s mládežou z mládežníckych organizácií, občianskych združení a školských zariadení. Rozvoj dobrovoľníctva mládeže vychádza z prioritných tém mládežníckej politiky.18

2.2.1.2 Organizácie, ktoré podporujú dobrovoľníctvo, uľahčujú spoluprácu a výmenu informácií

Mimovládne organizácie, ktoré podporujú dobrovoľníctvo, pomáhajú pri výmene informácií či uľahčujú spoluprácu, sa už nachádzajú takmer v každom regióne

Slovenska. Ide o dobrovoľnícke centrá, ktoré poskytujú služby a služby pre organizácie pracujúce s dobrovoľníkmi, ako aj fyzické a právnické osoby so záujmom o dobrovoľníctvo.

Hlavné úlohy dobrovoľníckych centier:

1. poskytovať služby organizáciám a zariadeniam pracujúcim s dobrovoľníkmi
2. podporovať dobrovoľníctvo
3. spájať dobrovoľníkov s organizáciami
4. motivovať ľudí k dobrovoľníctvu
5. organizovať školenia, supervízie 19

T11- Prehľad dobrovoľníckych centier na Slovensku

Prehľad dobrovoľníckych centier na Slovensku

Platforma dobrovoľníckych centier	http://dobrovolnickecentra.sk/
Bratislavské dobrovoľnícke centrum	http://www.dobrovolnictvoba.sk/
Centrum dobrovoľníctva, Banská Bystrica	http://www.centrumdobrovolnictva.sk/
Dobrovoľnícke centrum Košického kraja	http://www.dckk.sk/
Dobrovoľnícke centrum Trenčín	http://www.dctn.sk/
Národné dobrovoľnícke centrum CARDO	www.dobrovolnictvo.sk
Nitrianske centrum dobrovoľníctva	http://www.ncdnitra.sk/
Prešovské centrum dobrovoľníctva	http://www.dobrovolnictvopo.sk/
Trnavské dobrovoľnícke centrum	http://www.dobrovolnictvott.sk/
Žilinské dobrovoľnícke centrum	http://www.dobrovolnictvoza.sk/

Zdroj: Hapalová , M.: Dobrovoľnícke programy a podpora dobrovoľníctva , 2017

2.2.1.3. Platformy dobrovoľníckych centier a organizácií

V roku 2011 vznikla Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií ako výsledok aktivít Európskeho roka dobrovoľníctva a neformálnych aktivít dobrovoľníckych centier.

Hlavným cieľom platformy:

- podporovať vytváranie priaznivého prostredia pre rozvoj dobrovoľníctva na Slovensku

Aktivity platformy:

- budovanie infraštruktúry dobrovoľníctva na Slovensku
- podpora vzniku nových dobrovoľníckych centier
- zvýšenie kvality existujúcich centier, prepojenie s mimovládnyimi organizáciami, samosprávou, verejnou správou, podnikaním
- obhajoba právneho a ekonomického postavenia dobrovoľníckych centier a organizácií
- začlenenie dobrovoľníctva do legislatívy zameranej na jeho podporu
- zvyšovanie kvalifikácie personálu a dobrovoľníkov
- podpora vzniku a rozvoja pozície koordinátora dobrovoľníkov

Interreg

Slovakia-Austria

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

- podpora dobrovoľníctva ako nástroja neformálneho vzdelávania
- Podpora zavádzania dobrovoľníctva a verejnoprospešných služieb do formálneho vzdelávania 20

Dobrovoľnícke centrum je servisná organizácia, ktorá poskytuje služby verejnosti a organizáciám pracujúcim s dobrovoľníkmi. V súčasnosti sa dobrovoľnícke centrá nachádzajú v 8 regiónoch Slovenska:

- Bratislava / Bratislavské dobrovoľnícke centrum /
- Banská Bystrica / Centrum dobrovoľníctva /
- Košice / Dobrovoľnícke centrum Košického kraja /
- Nitra / Nitrianske dobrovoľnícke centrum /
- Prešov / Prešovské dobrovoľnícke centrum /
- Trenčín / Trenčianske dobrovoľnícke centrum /
- Žilina / Žilinské dobrovoľnícke centrum /

Medzi hlavné aktivity centier patrí prepájanie organizácií a dobrovoľníkov, komunikácia s dobrovoľníkmi, propagácia dobrovoľníctva, práca s dobrovoľníckymi organizáciami, sieťovanie dobrovoľníckych organizácií, spolupráca s firmami, budovanie medzisektorových partnerstiev, realizácia výskumu a zviditeľňovanie dobrovoľníctva. 21

2.2.2 Zásady

2.2.2.1 Národná stratégia / rámec pre dobrovoľníctvo

Národná stratégia dobrovoľníctva vychádza z dokumentu Konceptia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku - Stratégické zámery rozvoja občianskej spoločnosti do roku 2020, ktorú vypracoval Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. 22 Tento dokument bol dňa 22. februára 2012 schválený vládou Slovenskej republiky na svojom zasadnutí podľa uznesenia č. 684 spolu s prvým akčným plánom na obdobie rokov 2012-2013. 23

Dokument sa zaoberá základnými argumentmi pre podporu občianskej spoločnosti a spolupráce s mimovládnyimi neziskovými organizáciami, strategickými cieľmi rozvoja občianskej spoločnosti do roku 2020. Analyzuje participáciu mimovládnych neziskových organizácií na plnení úloh verejnej správy pre verejnú diskusiu o dôležitých otázkach spoločnosti. 24

"Program podpory dobrovoľníctva a dobrovoľníckych centier vypracovaný v nadväznosti na uznesenie vlády SR č. 68/2012, bod C.15. schválený Radou vlády SR pre mimovládne, neziskové organizácie uznesením č.22/2013 zdôrazňuje a odôvodňuje význam dobrovoľníctva, naliehavosť jeho podpory a potrebu vzdelávania k dobrovoľníctvu v rámci celoživotného vzdelávania."25

V roku 2018 bola schválená Konceptia výchovy detí a mládeže k dobrovoľníctvu. Zámerom koncepcie bolo vytvorenie predpokladov pre realizáciu výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu v školách a školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach. Definuje zásady a ciele výchovy a vzdelávania k dobrovoľníctvu a

určuje opatrenia potrebné na následnú realizáciu. Koordináciu tvorby textu bola poverená Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií. 26

Nezamestnanosť je problémom na Slovensku aj vo svete. Akčný plán 2012-2013 obsahoval návrh systematickej spolupráce MPSVR SR s dobrovoľníckymi centrami. Ako podpornú formu riešenia navrhli zapojenie nezamestnaných do dobrovoľníckych aktivít. Cieľom bolo vytváranie, získavanie a prehlbovanie kompetencií, získavanie pracovných návykov a udržiavanie dôvery vo vlastné schopnosti. Podľa zákona č. 5/2004 Z.z. , zákon o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 52 hovorí, že nezamestnaný môže dobrovoľne vykonávať prácu pre samosprávu bez straty nároku na dávku v nezamestnanosti. 27

2.2.2.2 Regionálne a miestne stratégie/rámce pre dobrovoľníctvo

Dokumenty zaoberajúce sa stratégiou dobrovoľníctva na úrovni kraja a samospráv sú skôr výnimočné.

Košický samosprávny kraj vypracoval stratégiu s názvom Stratégia podpory rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji z roku 2015. Dokument ponúka výsledky výskumu o stave dobrovoľníctva v Košickom kraji , príklady dobrej praxe zo zahraničia, stratégie a akčného plánu na podporu rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji. 28

Stratégia Prešovského samosprávneho kraja pre mládež na roky 2015-2020 s perspektívou do roku 2025 má za cieľ zvýšiť kvalitu a odbornosť koordinátorov, zabezpečiť dostupnosť informácií o možnostiach dobrovoľníctva, zvýšiť povedomie o hodnote a výhodách dobrovoľníctva. , zvýšiť podiel nezamestnaných mladých ľudí na dobrovoľníckych činnostiach, podporovať uznávanie nadobudnutých zručností mladými ľuďmi nadobudnutých počas dobrovoľníckej činnosti. 29

Medzi ďalšie dokumenty vytvorené so zameraním na dobrovoľníctvo patrí dokument Konceptia rozvoja práce s mládežou Trenčianskeho samosprávneho kraja do roku 2020. Konceptia sa zameriava na podporu dobrovoľníctva v samosprávnom kraji presadzovaním príkladov dobrej praxe, potreba začať rozvíjať vzťah k dobrovoľníctvu na školách, podpora vytvárania kontaktov a informovanosti v rámci dobrovoľníctva, podpora vzdelávania koordinátorov, podpora dlhodobého dobrovoľníctva, mapovanie a zviditeľňovanie dobrovoľníckych organizácií a ich akcií. 30

Kľúčovým partnerom pre financovanie dobrovoľníckych programov na národnej úrovni je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktoré financuje oblasť zameranú na mládež. Dôležitým nástrojom na podporu dobrovoľníctva je nepriama verejná podpora vo forme dobrovoľníckych programov formou asignácie 2% dane z príjmu fyzických a právnických osôb. U dobrovoľníkov, ktorí v danom roku odpracovali aspoň 40 hodín, sú to až 3 % z dane z príjmu.

Na regionálnej a miestnej úrovni sa však finančná pomoc na dobrovoľnícke aktivity a organizácie takmer vôbec neposkytuje. Výnimkou sú Košický

samosprávny kraj, Hlavné mesto SR Bratislava a Nitra, ktoré samostatne finančne podporujú niektoré dobrovoľnícke centrá.

Ďalšie zdroje pochádzajú z nadácií, akými sú Nadácia Orange, Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia Slovenskej sporiteľne, Nadácia Pontis a mnohé ďalšie. Zvyšok finančnej podpory pochádza od súkromných darcov a samofinancujúcich aktivity. 31

2.2.3 Programy

2.2.3.1 Národné programy, ktoré stimulujú dobrovoľníctvo

Na základe návrhu Podpora a rozvoj dobrovoľníctva a dobrovoľníckych centier, ktorý predložila splnomocnenkyňa vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, boli na základe potrieb rezortu identifikované nasledovné oblasti podpory:

- Dobrovoľníctvo ako súčasť celoživotného vzdelávania
- Podpora inkluzívneho dobrovoľníctva
- Jednotný záchranný systém založený na spolupráci profesionálov a dobrovoľníkov
- Dobrovoľnícky výskum
- Dobrovoľnícka infraštruktúra
- Propagácia a povedomie o dobrovoľníctve

Návrh programu sa aktualizuje a pracuje sa na doplnení legislatívy o dobrovoľníckej činnosti a finančného mechanizmu na podporu dlhodobých dobrovoľníckych programov. Dobrovoľníctvo však nie je priamo v kompetencii žiadneho orgánu verejnej správy. 32

Slovenský inštitút mládeže - Iuventa, ktorý je zároveň štátnou inštitúciou, sa zaoberá programami rozvoja mládeže podľa Konceptie výchovy a vzdelávania v materských školách, základných školách a stredných školách schválenej Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej Republiky. Z hľadiska dobrovoľníctva má dve oblasti:

- Školenie pre koordinátorov dobrovoľníkov
- Vzdelávanie na podporu rozvoja Európskej dobrovoľníckej služby v rámci programu Mládež v akcii 33

2.2.3.2 Programy propagujúce/podporujúce dobrovoľníctvo na regionálnej a miestnej úrovni

Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií zohráva kľúčovú úlohu v infraštruktúre dobrovoľníctva na Slovensku. Združuje mimovládne neziskové organizácie a dobrovoľnícke centrá na Slovensku. Medzi hlavné programy platformy patria:

- budovanie infraštruktúry dobrovoľníctva na Slovensku
- podpora vzniku nových dobrovoľníckych centier

Interreg

Slovakia-Austria

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

- zvýšenie kvality existujúcich centier, prepojenie s mimovládnyimi organizáciami, samosprávou, verejnou správou, podnikaním
- obhajoba právneho a ekonomického postavenia dobrovoľníckych centier a organizácií
- začlenenie dobrovoľníctva do legislatívy zameranej na jeho podporu
- zvyšovanie kvalifikácie personálu a dobrovoľníkov
- podpora vzniku a rozvoja pozície koordinátora dobrovoľníkov
- podpora dobrovoľníctva ako nástroja neformálneho vzdelávania
- podpora zavedenia dobrovoľníctva a verejnoprospešných služieb vo formálnom vzdelávaní 34

Rada mládeže Slovenska zastupuje mládežnícke organizácie a háji záujmy mladých ľudí voči politikom, štátnej správe a verejnosti. V súčasnosti majú dosah na 51 000 detí a mladých ľudí. Hlavnými programami Rady mládeže Slovenska sú:

- zlepšenie vzdelávacieho systému
- vytváranie prostredia, ktoré umožňuje mladým ľuďom vykonávať dobrovoľnícku činnosť
- zapojenie mladých ľudí do politik, programov kvalitnej práce s mládežou 35

Dobrovoľnícke centrá sú servisné organizácie, ktoré pôsobia takmer vo všetkých regiónoch Slovenska. Ich hlavnou úlohou je:

- prepojenie dobrovoľníkov s organizáciami
- propagácia dobrovoľníctva
- sieťovanie organizácií
- školenia , konzultácie, supervízia
- rozvíjať firemné dobrovoľníctvo
- realizácia výskumu

Okrem regionálnych centier sa začínajú vytvárať aj lokálne centrá. Príkladom je mesto Bardejov , kde sa tejto iniciatívy chopilo Regionálne osvetové stredisko, ktoré pôsobí ako dobrovoľnícke centrum.

Aktívne sú aj detské a mládežnícke dobrovoľnícke organizácie, ktoré motivujú cieľovú skupinu stať sa dobrovoľníkmi. Patria sem organizácie ako eRko - Hnutie kresťanských spoločenstiev detí, Slovenský skauting, DOMKA- Združenie saleziánskej mládeže, INEX. Ich hlavným cieľom je výchova k dobrovoľníctvu. 36

Dôležité sú aj tradičné komunitné organizácie a kluby, ktoré sú zamerané na rozvoj záujmovej činnosti a pomoc určitej komunite ľudí – napríklad poľovnícke združenia, kluby dôchodcov. Alebo organizácie, ktoré chránia obyvateľstvo, napríklad dobrovoľné hasičské zbory. V týchto organizáciách sú hlavnou skupinou dobrovoľníci – seniori. Pomerne málo organizácií sa venuje oblasti seniorov . Najväčšími z nich sú Slovenský Červený kríž či Jednota dôchodcov. 37

Jednota dôchodcov je občianske združenie, ktoré existuje od roku 1990. Združuje občanov starších dôchodcov. Je členom medzinárodnej organizácie seniorov EURAG, Európskej organizácie starších ľudí a členom Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru. Má 72 okresných organizácií s 98 684 členmi. Medzi hlavné programy organizácie patria:

- podieľanie sa na organizovaní zdravotnej, rekondičnej, kúpeľnej a rekreačnej činnosti, športovej a turistickej starostlivosti o dôchodcov

- realizácia celoživotného vzdelávania a podporuje kultúrno-spoločenské aktivity seniorov
- sociálne, zdravotné a právne poradenstvo
- sledovanie vývoja životnej úrovne dôchodcov a navrhuje vhodné opatrenia 38

2.2.3.3 Existujúce príležitosti pre medzinárodné dobrovoľníctvo z národnej perspektívy

Medzinárodné dobrovoľníctvo zohráva na Slovensku významnú úlohu. Od roku 2017 ho zastrešuje Európsky zbor solidarity, ktorý združuje viacero akreditovaných organizácií v oblasti rozvoja dobrovoľníctva. 39

Európsky portál pre mládež poskytuje informácie o príležitostiach a iniciatívach na národnej a európskej úrovni. Je určený nielen mladým ľuďom, ale aj organizáciám, ktoré s nimi pracujú, pracovníkom s mládežou a tvorcom politik. Portál rozdelil svoje aktivity do 4 sekcií, kde ponúkajú rôzne programy pre mladých:

1- Zapojenie aktívneho občianstva

- Občianska angažovanosť
- Trvalo udržateľný rozvoj
- Interkultúrne porozumenie

2- Cestovanie do zahraničia

- Štúdium
- Dobrovoľná práca
- Práca
- Stáže

3- Iniciatívy EÚ

- Iniciatívy a programy financované Európskou úniou / Erasmus +, Erasmus, DiscoverEU ... /

4- Stratégia EÚ pre mládež

- Politika EÚ pre mládež v rokoch 2019 až 2027

Na portáloch Dobrovoľníctva si mladí ľudia môžu vybrať medzi aktivitami, ktoré ponúkajú organizácie z celého sveta v oblasti dobrovoľníctva, programami financovanými EÚ, ďalšími možnosťami dobrovoľníctva v členských štátoch EÚ, aktivitami Európskeho zboru solidarity vo forme cezhraničného dobrovoľníctva. 40

Slovenský Červený kríž a Červený polmesiac je súčasťou národnej spoločnosti, ktorá pôsobí v 192 krajinách sveta. Na Slovensku má Slovenský Červený kríž 33 územných spolkov, ktoré vykonávajú jeho činnosť. Sú členmi Platformy dobrovoľníckych centier a organizácií. Medzi hlavné programy tejto organizácie patria:

- darovanie krvi
- prvá pomoc - kurzy prvej pomoci

- sociálna činnosť - základné a špecializované sociálne poradenstvo, služby sociálnej krízovej intervencie, zariadenia pre seniorov, opatrovateľská služba
- dobrovoľníctvo
- krízový manažment a humanitárna pomoc
- medzinárodné humanitárne právo
- vyhľadávacia služba
- operačný program FEAD
- spolupráca so spoločnosťou KAUF LAND

Dobrovoľníctvo je jedným zo 7 pilierov, ktorými sa riadia všetci členovia a zamestnanci Slovenského Červeného kríža. Majú približne 4 850 stálych a príležitostných dobrovoľníkov. 41

CARDO Národné dobrovoľnícke centrum sa venuje networkingu medzi dobrovoľníckymi organizáciami, podpore dobrovoľníctva, rozvoju medzinárodných projektov. No jej hlavným cieľom je rozvoj dobrovoľníctva na Slovensku aj v zahraničí. Zastrešujú organizáciu Dní dobrovoľníctva po celom Slovensku a spolu s MZVaEZ udeľujú ceny na podujatí Dobrovoľník roka. Toto centrum poskytuje:

- servis a informácie pre organizácie a dobrovoľníkov
- propagácia dobrovoľníctva na verejnosti
- zapojenie čo najväčšieho počtu ľudí do dobrovoľníckych aktivít
- vytváranie sietí dobrovoľníckych organizácií
- vzdelávanie formou seminárov, konferencií
- tvorba výskumu
- správa a koordinácia virtuálneho dobrovoľníckeho centra www.dobrovolnictvo.sk
- podpora programu Európska dobrovoľnícka služba v spolupráci s INEX Slovakia
- výmenné programy pre seniorov napojené na Program celoživotného vzdelávania podprogramu Grundtvig 42

CARDO spolupracuje a zastrešuje spoločný medzinárodný projekt slovenských a zahraničných dobrovoľníckych organizácií Think Future Volunteer Together, ktorého cieľom je zapojiť a zvýšiť zapojenie seniorov do dobrovoľníctva. Ide o výmenné programy pre seniorov, ktorí sa po návrate domov aktívne zapájajú do dobrovoľníctva a jeho propagácie. 43

2.3. Regulačný rámec

2.3.1 Všeobecný právny rámec dobrovoľníctva

Od roku 2011 je všeobecná právna úprava dobrovoľníctva zakotvená v zákone č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zákon definuje:

- status dobrovoľníka
- povinnosti organizácie, inštitúcie (príjemca dobrovoľníckych aktivít, vysielajúca organizácia)
- stanovuje povinnosť uzavrieť s dobrovoľníkom dobrovoľnícku zmluvu o dobrovoľníckej činnosti

- možnosť odpočtu 3% z daní pre neziskové organizácie 44

V zákone o podpore práce s mládežou č. 282/2008 Z.z. je zachytený fenomén dobrovoľníctva mládeže.

Definíciu dobrovoľníckej činnosti a dobrovoľníctva nájdete aj v zákone o službách zamestnanosti č. 5/2004 Z. z. a v zákone o hmotnej núdzi č.417/2013 Z.z. Nejasnosti vo vymedzení pojmov v zákonoch, čoho výsledkom je kvalitné riadenie dobrovoľníckych programov a rozvoj dobrovoľníctva.

V roku 2016 bol novelizovaný zákon o dobrovoľníctve v zákone o športe č. 440/2015 Z.z. Článok XIV, kde je ustanovený tzv. inštitút straty času ako možnosť finančnej náhrady za stratu času dobrovoľníka vykonávajúceho danú dobrovoľnícku činnosť v športe. Tu však došlo k porušeniu základného princípu dobrovoľníctva, ktoré sa vykonáva bezplatne, vo voľnom čase a slobodne. Z tohto dôvodu vznikol v roku 2019 návrh na zmenu právnej úpravy dobrovoľníctva v rámci Akčného plánu implementácie Koncepcie rozvoja občianskej spoločnosti.

Prehľad strategických dokumentov zameraných na dobrovoľníctvo:

- Stratégia EÚ pre mládež na roky 2019-2027
- Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014-2020
- Správa o mládeži 2018
- Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2017-2018
- Národná rámcová stratégia na podporu sociálneho začlenenia a boj proti chudobe
- Dobrovoľnícke programy a podpora dobrovoľníctva
- Koncepcia výchovy a vzdelávania detí a mládeže k dobrovoľníctvu
- Stratégia na podporu rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji
- Stratégia Prešovského samosprávneho kraja pre mládež na roky 2015_2020 s výhľadom do roku 2025 46

2.3.2 Špecifický právny rámec pre dobrovoľníctvo (napríklad v súvislosti s organizáciami zahŕňajúcimi dobrovoľníkov)

Nadácia otvorenej spoločnosti uskutočnila výskum, ktorý zistil, že definícia dobrovoľníka a dobrovoľníctva bola nájdená v ďalších 36 záznamoch:

- Zákon č. 460/2007 Z.z. o Slovenskom Červenom kríži a o ochrane znaku Červeného kríža - zákon obsahuje ochranu združených dobrovoľných zdravotníckych organizácií
- Zákon č. 388/2007 Z.z. je novela zákona č. 291/1994 Z.z. centrá voľného času - zákon obsahuje formuláciu dobrovoľníckych aktivít mládeže
- Zákon č. 617/2007 NR SR o formách rozvojovej pomoci - zahŕňa vysielanie dobrovoľníkov a expertov na rozvojovú pomoc
- Zákon č.389/2006 Z.z. slúžiace ako novela zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov - stotožňuje dobrovoľníctvo s neziskovými/podpornými organizáciami, inštitúciami sociálnych služieb, cirkvami a inými organizáciami

- Zákon č. 599/2003 Z.z. o podpore v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov - definuje aktivačnú podporu dobrovoľníctva v nezamestnanosti 47

T12 - Dobrovoľníctvo nezamestnaných

Aspekt	Dobrovoľníctvo ako neplatená , slobodne zvolená činnosť pre prospech iných	Dobrovoľníctvo ako podmienku pre poberanie dávok v nezamestnanosti	Dobrovoľníctvo ako forma aktivačnej činnosť
Právne	Zákon č.406/ 2011 Z.z. o dobrovoľníctve	Zákon č.417/ 2013 Z.z. o pomoci v materiálnej núdzi	Zákon č.330/ 2008 Z.z. o zamestnaní služieb a zákona č.417/2013 o pomoci v materiálnej núdzi
Čas	Časový rozsah nie je špecifikovaný	Minimálne 32 hodín mesačne	Minimálne 64 hodín mesačne a maximálne 80 hodín mesačne
Finančné	Nezamestnaná osoba nemá nárok na odmenu Organizácia nemá nárok na náhradu za náklady súvisiace s organizáciou z dobrovoľníckej činnosti	Nezamestnaná osoba má nárok na dávku v hmotnej núdzi ak je v hmotnej núdzi. Organizácia nemá nárok na náhradu za náklady súvisiace s organizáciou dobrovoľníckej činnosti	Nezamestnaná osoba nemá nárok na aktivačný príspevok . Organizácia organizujúca dobrovoľnícku činnosť má nárok na príspevok na náklady, spojené s organizovaním dobrovoľníckej činnosti.
Organizačné	Dobrovoľníctvo sa vykonáva na základe dohody medzi nezamestnaným a hostiteľskou alebo vysielajúcou organizáciou .	Dobrovoľníctvo sa vykonáva na základe dohody medzi nezamestnaným, prijímajúcou alebo vysielajúcou organizáciou, úradom práce , sociálnych vecí a rodiny .	Dobrovoľníctvo sa vykonáva na základe dohody medzi nezamestnaným, prijímajúcou alebo vysielajúcou organizáciou, úradom práce , sociálnych vecí a rodiny.

Zdroj: Brozmanová Gregorová , A., Marčeková , A.: Ako pracovať s dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami z radov nezamestnaných , 2014

Register dobrovoľníkov by mal podľa zákona obsahovať meno a priezvisko, dátum narodenia, adresu trvalého pobytu, číslo zmluvy, miesto, rozsah a trvanie dobrovoľníckej činnosti. Taktiež je potrebné viesť evidenciu hodín. 49

Zamestnávateľ môže zamestnancovi poskytnúť voľno podľa osobitného predpisu v pracovnom čase, aby mohol vykonávať dobrovoľnícku činnosť. Za čas, keď dobrovoľník vykonáva dobrovoľnícku činnosť, nepatrí mzda ani náhrada mzdy. 50

2.3.3.2 Pravidlá zdaňovania pre individuálnych dobrovoľníkov

Podľa zákona č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve sú služby poskytované dobrovoľníkom oslobodené od dane z príjmov. Znamená to zabezpečenie hmotného zabezpečenia dobrovoľníka, nie odmenu. Odmena nie je zahrnutá, pretože dobrovoľník pracuje bez nároku na ňu. 51

Podľa aktuálneho znenia zákona č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve a zákona č. 440/2015 Z.z. o športe bola upravená náhrada za stratu času dobrovoľníka vedeného v informačnom systéme športu. Nepodlieha zdaneniu do výšky 500 eur ročne za každú hodinu dobrovoľníckej činnosti v športe, najviac do výšky hodinovej minimálnej mzdy. Zdaniteľným príjmom by bol len rozdiel nad túto sumu. 52

2.3.3.3 Poistenie a ochrana dobrovoľníkov

Európska dobrovoľnícka služba je povinná poistiť svojich dobrovoľníkov, ktorí prejavili záujem o realizáciu projektov EDS v niektorom z členských štátov. Poistenie by mala zabezpečiť hostiteľská alebo vysielajúca agentúra. Podľa zdrojov dostupných na stránke Iuventy by títo dobrovoľníci mali byť poistení v AXA. 53

Podľa zákona č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve podľa § 4 môže vysielajúca organizácia po dohode s dobrovoľníkom uzavrieť poistenie zodpovednosti za škodu, ktorú mu spôsobí. A môžu poskytnúť aj úrazové poistenie v prospech dobrovoľníka.

Zmluva vysielajúcej organizácie alebo prijímateľa dobrovoľníckej činnosti môže podľa § 5 obsahovať záväzok vo forme úhrady nákladov vynaložených na dobrovoľné nemocenské poistenie, dobrovoľné dôchodkové poistenie a dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti, nemocenské poistenie, ak vznikli a boli uhradené počas dobrovoľníckych aktivít. 54

Na nezamestnaných dobrovoľníkov sa vzťahuje povinné poistenie. Mali by ju pokrývať organizácie, v ktorých sú zapojení dobrovoľníci. V ostatných prípadoch je poistenie dobrovoľníka nepovinné. 55

Podľa § 4 je vysielajúca organizácia povinná dohodnúť v prospech dobrovoľníka, ktorého vysielala do zahraničia na výkon dobrovoľníckej činnosti, najvyššiu možnú mieru bezpečnosti a ochrany zdravia, ak ďalej nie je ustanovené inak. Ďalej je povinný zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia dobrovoľníka pri výkone dobrovoľníckej činnosti tak, aby dobrovoľník vykonával dobrovoľnícku činnosť v podmienkach, ktoré neohrozujú jeho život a zdravie vzhľadom na druh dobrovoľníckej činnosti. 56

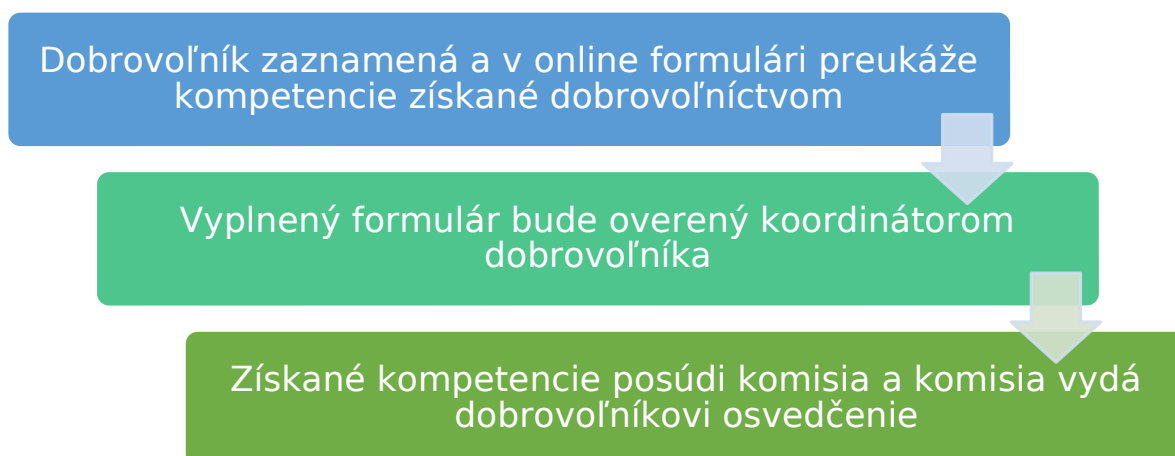
2.4 Dobrovoľníctvo v kontexte vzdelávania a odbornej prípravy

2.4.1 Uznávanie zručností a kompetencií dobrovoľníkov v národných vzdelávacích programoch a vzdelávacích systémoch

Uznanie schopností a zručností závisí od toho, či organizácia, v ktorej dobrovoľník pôsobí, je akreditovanou organizáciou uznanou Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií zorganizuje v júni 2021 3 webináre Oceňovanie kompetencií v dobrovoľníckej činnosti na tému: uznávanie kompetencií získaných vzdelávaním prostredníctvom dobrovoľníctva. 57

Na Slovensku funguje komisia na uznávanie kompetencií získaných dobrovoľníctvom. Komisia pomáha zvyšovať status dobrovoľníctva a uznávania kompetencií, posudzuje formu D-zručností potrebných na zamestnanie, vydáva alebo odmieta osvedčenia o rozvoji dobrovoľníkov získaných dobrovoľníctvom. Pri plnení svojich úloh spolupracuje s Platformou dobrovoľníckych centier a organizácií, koordinátormi, dobrovoľníckymi centrami. 58

Akreditačný proces

Zdroj : : [D_ZRUCNOSTI Manual_web.pdf \(dobrovolnickecentra.sk\)](#)

2.4.2 Možnosti vzdelávania a odbornej prípravy pre dobrovoľníkov na národnej úrovni

Možnosti vzdelávania dobrovoľníkov sú rozdelené medzi akreditované a neakreditované. Na Ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu SR môžu organizácie požiadať o akreditáciu svojich kurzov a školení. Jedným z nich je

Slovenský Červený kríž, ktorý má akreditovaný program prvej pomoci a lekárskej pomoci. 59

V rámci akreditácie Ministerstvo pre špecializované činnosti práce s mládežou udelilo v rokoch 2014-2017 7 platných vzdelávacích akreditácií vzdelávacím programom. Tieto programy boli zamerané na rozvoj kompetencií v oblasti dobrovoľníctva. V roku 2014 vďaka podpore Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR vznikli Štandardy manažérstva kvality pre dobrovoľníkov.

Školenie manažmentu dobrovoľníkov je jedným z najpoužívanějších akreditovaných školení, ktoré zvyšuje kvalitu dobrovoľníctva. Ide o školenie, ktoré je otvorené pre všetky organizácie na Slovensku. Učia sa, ako dobrovoľníkov hľadať, vyberať, školiť, motivovať a hlavne udržať. Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií organizuje minimálne dvakrát ročne dva kurzy zamerané na danú problematiku. Akreditovaný kurz manažmentu dobrovoľníckej práce organizuje aj Košické dobrovoľnícke centrum.

Nechýbajú workshopy o koordinácii dobrovoľníkov, supervízia pre dobrovoľníkov a koordinátorov, školenia v oblasti dobrovoľníctva, legislatívne a právne požiadavky, konferencie, e-learning, webináre. Dobrovoľníci, ako aj dobrovoľnícky personál majú bohaté možnosti vzdelávania a odbornej prípravy. 60

2.5 Perspektíva Bratislavského kraja

2.5.1 Regionálne a miestne stratégie relevantné špecificky pre Bratislavský kraj

Miestna územná správa je vhodným orgánom na podporu a rozvoj občianskej spoločnosti podľa strategického dokumentu Koncepcie rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2012 – 2020 vydaného Úradom splnomocnenca vlády SR pre obč. Rozvoj spoločnosti. Aby bolo možné dobrovoľníctvo podporovať a rozvíjať, je potrebné prepojiť samosprávy s neziskovými organizáciami a dobrovoľníckymi centrami.

Združenie miest a obcí Slovenska / ZMOS / uskutočnilo prieskum zameraný na dobrovoľníctvo v samospráve. Prieskum odhalil nasledovné:

- veľké množstvo obcí presne nevie, čo zahŕňa pojem dobrovoľníctvo na úrovni obcí
- samosprávy majú len obmedzené množstvo informácií
- podpora formou propagácie dobrovoľníckych aktivít na webových stránkach, verejných výveskách a v obecných či mestských novinách
- osobná účasť funkcionárov na dobrovoľníckych aktivitách
- samosprávy väčších miest a obcí spolupracujú s mimovládnyimi neziskovými organizáciami

Interreg

Slovakia-Austria

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

- potreba nájsť systémové riešenie podpory dobrovoľníctva na národnej úrovni, budovanie partnerstiev a spolupráce na regionálnej úrovni, poskytovanie príkladov dobrej praxe 61

Bratislavský krajský úrad

Bratislavský kraj sa skladá z 8 okresov - 5 je súčasťou hlavného mesta SR Bratislavy a ostatné sú Malacky, Pezinok a Senec. V kraji žije 659 598 obyvateľov, z toho viac ako 511 000 v mestách.

Podľa Konceptie sociálnej inklúzie od roku 2020, ktorú vydal Bratislavský samosprávny kraj, boli vybrané hlavné skupiny obyvateľstva, ktoré sú ohrozené sociálnym vylúčením.

- seniori / trpia pocitom osamelosti a sociálneho vylúčenia /
- bezdomovci / problematická dostupnosť bývania /
- deti a mládež / hlavné problémy vo výchove, vzdelávaní a voľnočasových aktivitách /
- nízkopríjmové skupiny / pracovná skupina ľudí s veľmi nízkymi príjmami, ktorí sa napriek zamestnaniu ocitli na hranici chudoby /
- cudzinci / v Bratislavskom samosprávnom kraji je najvyšší počet cudzincov - 33 % zo všetkých cudzincov žijúcich v SR /
- Rómovia / problém marginalizovaných rómskych komunít / 62

Hlavné mesto Bratislava

Hlavné mesto Bratislava od roku 2020 vytvorilo pre mesto nový moderný transparentný systém grantovej podpory - Nadáciu mesta Bratislavy. Jeho hlavným poslaním je naplňovať hlavné verejné politiky mesta. V prvom roku sa nadácia zamerala na podporu udržateľnosti kultúry a komunitného života v meste. Hlavné programové smerovanie vychádza zo strategických politík mesta Bratislavy. 63

Hlavné mesto Bratislava prišlo v roku 2021 podporiť a zlepšiť kvalitu života svojich obyvateľov v troch oblastiach:

- Medzigeneračná solidarita
- Deti, mladí ľudia a rodiny v ohrození a prevencia
- Bezpečnosť a zníženie rizika v ohrozených lokalitách.

Mesto Bratislava môže vďaka sume 250 000 eur vyčlenenej mestom Bratislava podporovať organizácie a sociálne projekty. Pri realizácii sociálnych politík mesta na miestnej úrovni mesto považuje za dôležité rozvíjať grantové programy v sociálnej oblasti, spolupracovať a podporovať občiansku spoločnosť. 64

2.5.2 Regionálne inštitúcie a platformy verejnej politiky relevantné špecificky pre Bratislavský kraj

Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií je inštitúcia, ktorá zastrešuje dobrovoľnícke centrá v regiónoch a stará sa o zvyšovanie kvality dobrovoľníckych centier a propagáciu dobrovoľníctva. V Bratislavskom kraji pôsobí prostredníctvom Bratislavského dobrovoľníckeho centra.

Bratislavské dobrovoľnícke centrum je súčasťou Platformy dobrovoľníckych centier a organizácií. Svoju činnosť začala v roku 2013, od tohto dátumu zapája obyvateľov Bratislavy a Bratislavského kraja do dobrovoľníckych aktivít.

Ide o občianske združenie financované z vlastných zdrojov, darov, dvoch percent z príjmov fyzických alebo právnických osôb či dotácií ministerstva školstva či EÚ. 65

2.5.3 Počet a typy organizácií zapájajúcich dobrovoľníkov v Bratislavskom kraji

V Bratislavskom kraji máme jedno dobrovoľnícke centrum – Bratislavské dobrovoľnícke centrum. Dobrovoľnícke centrá sú považované za partnerov, ktorí rozvíjajú dobrovoľníctvo na regionálnej úrovni. Hlavnou úlohou je spájať dobrovoľníkov s organizáciami.

Regionálne rady mládeže sa nachádzajú aj na regionálnej úrovni. Ich činnosť je v kompetencii Asociácie regionálnych rád mládeže. Hlavným cieľom je sieťovanie a vytváranie spolupráce mládeže s organizáciami a inštitúciami súvisiacimi so životom v regióne. V Bratislave pôsobí Rada mládeže Bratislavského kraja. 66

Medzi ďalšie typy organizácií patria občianske združenia. V Bratislavskom kraji v roku 2018 pôsobilo v oblasti práce s deťmi a mládežou 16 občianskych združení. Z toho 14 malo celoštátnu pôsobnosť, jeden nadregionálnu a 1 regionálnu pôsobnosť. Do aktivít týchto organizácií bolo zapojených 6687 dobrovoľníkov. Najvyšší priemer dobrovoľníkov na jedno zariadenie v Bratislave bol 418. Z pohľadu dobrovoľníkov najvyšší počet dobrovoľníkov zaznamenali Hnutie kresťanských spoločenstiev detí eRko / 29,45 % /, Slovenský skauting / 16,86 % / a Slovenský spolok športu na školách / 15,33 % / . V Bratislavskom kraji vzrástol záujem o dobrovoľníctvo v týchto inštitúciách oproti roku 2017 až o 1905 dobrovoľníkov ročne. 67

Mimovládne organizácie v Bratislavskom kraji – zameranie a počet, 2021

Zameranie	počet
Vzdelanie , veda , kultúra	688
Iné občiansky združenia	583
Deti a tínedžeri	438
Postihnutia a choroby	264
Humanitárne a sociálne	263
Regionálne rozvoj	256
Príroda a zvieratá ochranu	159
Ľudské práva	106
ženy	48
Pomoc pre závislých	29
Zberatelia	8

Zdroj: [Občianske združenia v Bratislavskom kraji | OZ online \(azet.sk\)](#) , 2021

Nadácia Pontis je jednou z najväčších nadácií na Slovensku. Snaží sa spájať rôzne sektory spoločnosti, dobrovoľníkov s organizáciami a aktivitami. Ročne môžu vďaka darcom urobiť viac ako 50 aktivít. Vedú firmy k spoločenskej zodpovednosti, spájajú sa s regiónom a komunitou, spájajú neziskové organizácie s firmami prostredníctvom firemných dobrovoľníkov. Organizujú najväčšie podujatie firemného dobrovoľníctva na Slovensku. 68

Najväčšie grantové nadácie so sídlom v Bratislave sú:

- Nadácia SPP
- Medzinárodná nadácia Habitat for Humanity
- Nadácia J&T
- Nadácia Pontis
- Stredoeurópska nadácia
- Nadácia VÚB
- Nadácia otvorenej spoločnosti
- Nadácia Penta
- Slovenská Nadácia sporiteľňa
- Nadácia na podporu občianskych aktivít 69

Nadácie, ktoré sa zaoberajú a podporujú občiansku spoločnosť v Bratislavskom kraji:

Nadácie v Bratislavskom kraji – zameranie a počet, 2021

Zameranie	počet
Kultúra , vzdelávanie	87
Zdravotná starostlivosť	69
Sociálna oblasť	52
Detský základy	47

Zdroj: [Nadácie Bratislavský kraj \(azet.sk\)](http://azet.sk)

Ďalšími typmi sú neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, účelové zariadenia pre cirkvi a náboženské spoločnosti, organizácie s medzinárodným prvkom a Slovenský Červený kríž.

V Bratislavskom kraji pôsobia organizácie zamerané na vzdelávanie, prácu s deťmi a mládežou, sociálne a charitatívne aktivity, prácu v miestnych komunitách, seniorov, kultúru, šport, životné prostredie a iné.

2.5.4 Regionálne špecifiká organizácií zapájajúcich dobrovoľníkov so zameraním na seniorov

Podľa Registra občianskych združení na Slovensku, ktorý vedie Ministerstvo vnútra SR , má na Slovensku oblasť svojej činnosti zameranú na dôchodcov/seniorov 222 neziskových organizácií.

Problematikou seniorov sa na národnej úrovni zaoberá Rada vlády SR zložená z ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ministra zdravotníctva SR, zástupcov organizácií zastupujúcich seniory v rade, štátni tajomníci pre regionálny rozvoj SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo financií SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo vnútra SR. a zástupcovia organizácií zastupujúcich záujmy seniorov.

Úlohy Rady vlády SR:

- Navrhuje, koordinuje a kontroluje opatrenia zamerané na práva seniorov s cieľom eliminovať negatívne dôsledky starnutia populácie
- Podieľa sa na procese tvorby a hodnotenia implementácie Národného programu aktívneho starnutia
- Predkladá návrhy samosprávnym krajom, mimovládny organizáciám a záujmovým združeniam v oblasti rozvoja sociálnych služieb
- Podporuje výskum v oblasti životných podmienok starších ľudí
- Sleduje dokumenty EÚ a medzinárodných organizácií zaoberajúcich sa problematikou seniorov

Organizácia zastupujúca seniorov je právnickou osobou s celoštátnou pôsobnosťou, ktorej predmetom činnosti je presadzovanie záujmov seniorov a ich zastupovanie.

Medzi hlavné organizácie, ktoré sú zastúpené aj v Rade vlády SR patria:

- Jednota dôchodcov Slovenska
- Združenie kresťanských seniorov Slovenska
- Fórum pre pomoc starším ľuďom
- Občianske združenie regióny.sk 70

2.5.5 Hlavné dobrovoľnícke organizácie/centrá v Bratislavskom kraji zamerané na seniorov

Bratislavské dobrovoľnícke centrum

Toto centrum, ako jediné dobrovoľnícke centrum v Bratislavskom kraji, má hlavnú úlohu spájať dobrovoľníkov s organizáciami. Komunikuje s dobrovoľníkmi, informuje ich o možnostiach dobrovoľníctva. V oblasti seniorov spolupracuje na viacerých programoch, vytvára vlastné dobrovoľnícke programy zamerané na seniorov. BDC organizuje Týždeň dobrovoľníctva a Trh dobrovoľníctva. V roku 2014 BDC na Seniorfeste prezentovalo dobrovoľníctvo ako jeden zo spôsobov aktívneho starnutia.

Bratislavské dobrovoľnícke centrum vzdeláva dobrovoľníkov vo viacerých oblastiach. Medzi hlavné školenia patrí manažment dobrovoľníkov, ktorý učí, ako si vybrať správnych dobrovoľníkov, motivovať ich, školiť, ale najmä dlhodobo udržať. Program je určený pre koordinátorov. Majú pre nich aj supervíziu, kde si

koordinátori môžu overiť vlastné pracovné postupy, predísť vyhoreniu, zvýšiť si vlastnú profesionalitu, získať nové skúsenosti. Pre dobrovoľníkov organizuje dohadzovaciu stránku, kde môžu nadobudnúť nové schopnosti a zručnosti. Pre zefektívnenie činnosti dobrovoľníkov organizujú rôzne workshopy, kde získavajú nové zručnosti.

Medzi hlavné oblasti dobrovoľníckeho centra patrí aj oblasť seniorov, pre ktorých majú momentálne jeden medzigeneračný program. Ide o čitateľský program a medzigeneračný program, ktorý deťom a seniorom žijúcim v Bratislave prináša možnosť vzájomného spoznávania sa prostredníctvom čítania kníh. Seniori chodia do škôlky čítať rozprávky. 71

Nadácia Pontis

Projekt Naše mesto, ktorý organizuje Nadácia Pontis, bol najväčšou aktivitou dobrovoľníckej spoločnosti v strednej Európe. Do tohto projektu sa mohli zapojiť nielen firemní dobrovoľníci, organizácie, ale aj jednotlivci. Zapojilo sa viac ako 65 000 dobrovoľníkov, ktorí chceli podporiť svoje mesto v podobe skrášľovania parkov, maľovania lavičiek či trávenia času so seniormi. Vďaka tomuto projektu strávil deň s dobrovoľníkom 4381 klientov sociálnych zariadení. 72

Národné dobrovoľnícke centrum CARDO

Národné dobrovoľnícke centrum CARDO bolo založené v roku 2004. Jeho hlavným poslaním je rozvoj dobrovoľníctva na Slovensku a v zahraničí. Centrum sa zaoberá poskytovaním služieb a informácií pre dobrovoľníkov, propagáciou dobrovoľníctva na verejnosti, vzdelávaním dobrovoľníkov a organizácií.

Vzdelávanie prostredníctvom Národného dobrovoľníckeho centra je možné získať prostredníctvom rôznych školení, workshopov, prednášok a tréningov, ktoré organizujú. Majú aj akreditovaný kurz Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR o manažmente dobrovoľníkov. V oblasti dobrovoľníctva pre seniorov majú projekt: Dobrovoľníci v zariadeniach sociálnej a zdravotníckej starostlivosti. 73

Ďalšie organizácie, ktoré organizujú dobrovoľníkov na úrovni členstva alebo z radov externých dobrovoľníkov:

- Jednota slovenských dôchodcov - najväčšia skupina seniorov na Slovensku, ktorá pôsobí v každom kraji, viac ako 65 000 členov
- Združenie kresťanských seniorov Slovenska - zameriava sa na duchovnú, kultúrnu a spoločenskú výchovu
- OZ Fórum pre pomoc seniorom - ochrana práv a presadzovanie záujmov seniorov, integrácia do verejného života 74

Slovenská katolícka charita

Vznik cirkvi a náboženskej spoločnosti predstavuje právnu formu Slovenskej katolíckej charity, ktorú zriadila Konferencia biskupov Slovenska. Na úrovni Bratislavského kraja pôsobia dve jej organizácie: Bratislavská arcidiecézna

charita a Trnavská arcidiecézna charita. Vo svojej pomoci sa zameriavajú na pomoc opusteným deťom a mladým ľuďom, rodinám v núdzi, starým ľuďom, chorým.

Projekt Rozvoj sociálnych služieb a vzdelávania vznikol za účelom skvalitnenia sociálnych služieb a zvýšenia kvalifikácie odborníkov. Charita organizuje množstvo kurzov a školení: Ošetrovateľské vzdelávanie - Trénujte starostlivosť, Ako sa nespáľiť, Kinestetika, Rešpektujúca komunikácia a iné.

Hlavné aktivity, na ktoré sa charitatívne organizácie v Bratislavskom kraji zameriavajú v súvislosti so seniori, sú:

- Ošetrovateľská činnosť
- Materiálne a potravinárske činnosti
- Prenájom zdravotníckych pomôcok
- Sociálne služby a bývanie
- Pošlite tašku - pre seniorov / nákup potravín počas pandémie /
- Senior klub / viac ako 60 členov komunity v BA /

Dobrovoľníctvo propaguje prostredníctvom svojej komunitnej základne, charitatívneho časopisu Charita a svojej webovej stránky. 75

2.5.6 Hlavné dobrovoľnícke aktivity poskytované v Bratislavskom kraji vo vzťahu k seniorom

V oblasti dobrovoľníctva sa na seniorov možno pozeráť z dvoch perspektív:

- senior, ako príjemca dobrovoľníctva
- starší dobrovoľník

Dobrovoľnícke aktivity zamerané na seniorov:

- starostlivosť o seniorov formou voľnočasových aktivít v zariadeniach
- návštevná služba pre seniorov v zariadeniach
- pomoc
- spájanie generácií, mladých ľudí so seniori

Mesto Bratislava

Poslanci mestského zastupiteľstva schválili podporu z rozpočtu pre organizácie a sociálne projekty v Bratislave vo výške 250-tisíc eur v roku 2021. V záujme skvalitnenia života svojich seniorov sa mesto rozhodlo podporiť projekty v medzigeneračnom programe, kde sa môžu spojiť s inými vekovými skupinami.

A to prostredníctvom školení a workshopov, ktoré posilnia koncentráciu, zlepšia si pamäť, naučia sa používať nové technológie.

Aktivity projektu sú zamerané na prepojenie generácií:

- v Obecnom sade prostredníctvom starostlivosti o životné prostredie
- vytvorenie bylinkovej záhrady
- tvorivé dielne

Propagácia projektov a aktivít prebieha prostredníctvom webovej stránky, regionálnych novín a sociálnych sietí. 76

Ak sa zameriame na skupinu seniorov nad 65 rokov, v Bratislavskom kraji ich v čase zaradenia v roku 2018 žilo cez 130 000. Ide o pomerne veľkú a silnú populačnú skupinu.

Seniori a sociálna inklúzia

Stredná dĺžka života
rok 2010 71,6 rok 2018 73,7

Seniori nad 65 rokov

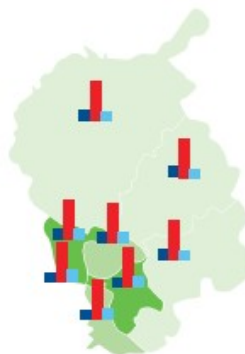
rok 2010 80 523
rok 2018 108 513
prognóza rok 2030 160 775

Seniori nad 80 rokov

rok 2010 19 419
rok 2018 22 260
prognóza rok 2030 42 584

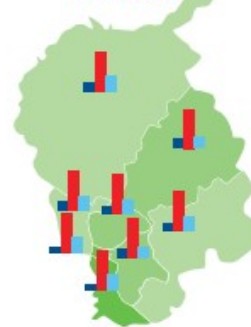
rok 2018

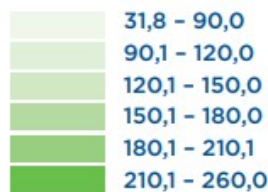
Podiel obyvateľov vo vekových skupinách (%)

prognóza rok 2030

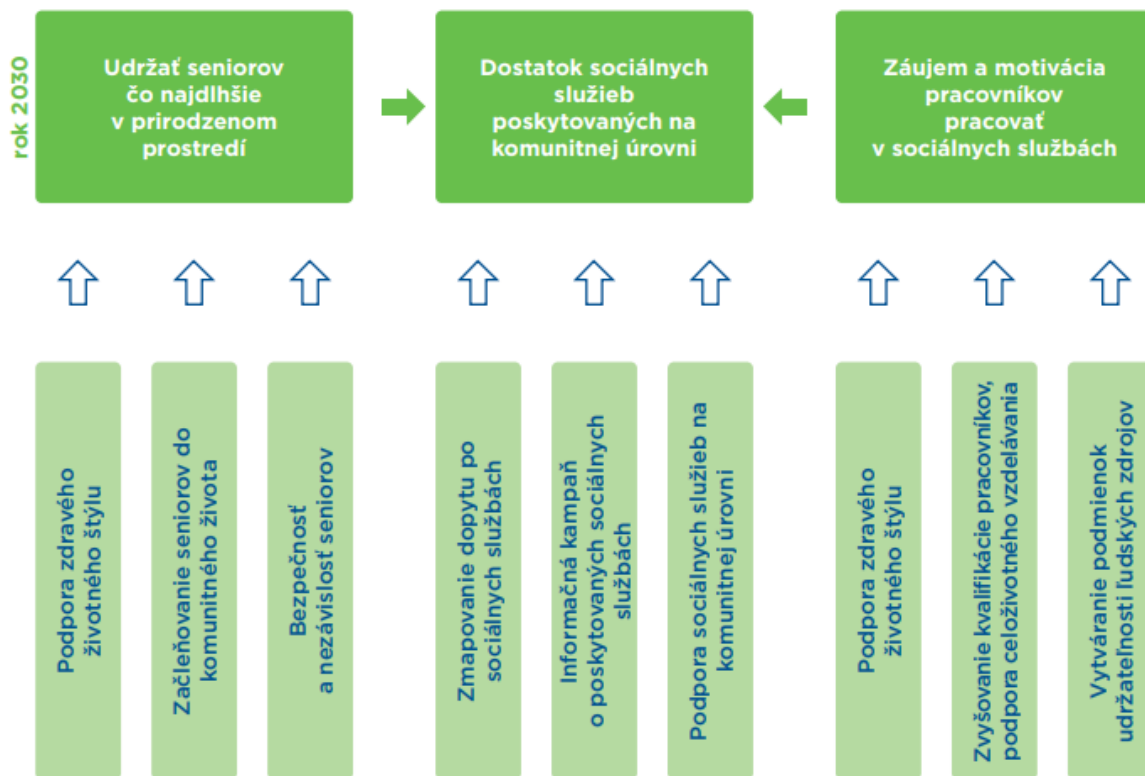
Index starnutia obyvateľstva (%)

Zdroj : [brozura_koncepcia-socialnej-inkluzie_210x210mm_final.pdf \(bratislavskykraj.sk\)](#), 2020

V Konceptii sociálnej inklúzie sa chce Bratislavský samosprávny kraj pre seniorov zamerať na tieto body: 77

Zdroj: [brozura_koncepcia-socialnej-inkluzie_210x210mm_final.pdf](https://www.bratislavskykraj.sk/brozura_koncepcia-socialnej-inkluzie_210x210mm_final.pdf) (bratislavskykraj.sk), 2020

Medzi hlavné činnosti patrí:

- Podpora aktívneho starnutia
- Dostupnosť sociálnych služieb pre seniorov
- Posilnenie bezpečnosti a sebestačnosti seniorov
- Podpora rozvoja ľudských zdrojov v sociálnych službách
- Podpora celoživotného vzdelávania
- Zvyšovanie profesionality - vzdelávanie 77

Ďalšie dobrovoľnícke aktivity zamerané na seniorov:

- Organizovanie voľnočasových aktivít
- Sprevádzanie a návštevy seniorov
- Organizovanie podujatí
- Zapojenie seniorov do aktívneho života

2.5.7 Príklady medzinárodných dobrovoľníckych aktivít a príležitostí realizovaných v Bratislavskom kraji

Senior karta

Poslaním Karty seniorov je podpora cieľov Jednoty dôchodcov Slovenska a Českého zväzu seniorov Českej republiky. Na základe cezhraničnej spolupráce pomáha seniorom z oboch krajín realizovať aktívny život. Seniori majú vďaka

Interreg

Slovakia-Austria

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

Karte seniorov väčšiu podporu pre cezhraničné aktivity v podobe cestovania, kultúry a športu. Súčasťou projektu je zľavová sieť poskytovateľov služieb a produktov pre seniorov. 78

Zahraničné stáže pre seniorov

Stáže pre seniorov vo veku 50 a viac rokov organizované v rámci programu GRUNDTVIG. 79

Európsky zbor solidarity

ESV sa zameriava na medzinárodnú dobrovoľnícku činnosť mladých ľudí a rozvoj tolerancie a solidarity. Akreditovanou spoločnosťou pre vysielanie dobrovoľníkov do zahraničia je organizácia INEX Slovakia 80

Európska dobrovoľnícka služba

Zameriava sa na cestovanie mladých ľudí do zahraničia a realizáciu vybraného projektu. Projekty sú rôznorodé z oblasti kultúry, športu, sociálnej starostlivosti a iných. 81

Workcamp Medzinárodné dobrovoľnícke tábory

Tábory zamerané na verejnoprospešné projekty v zahraničí pre mladých ľudí nad 18 rokov, rodiny či seniorov. Projekty na Slovensku zastrešuje organizácia INEX Slovakia. 82

2.5.8 Bariéry rozvoja dobrovoľníctva v Bratislavskom kraji

Okrem toho, čo motivuje dobrovoľníkov k dobrovoľníctvu, existujú aj bariéry a prekážky rozvoja dobrovoľníctva. Medzi najväčšie bariéry dobrovoľníctva patrí nepožiadanie o pomoc a nedostatok informácií o možnosti dobrovoľníctva. 83

Bariéry formálneho dobrovoľníctva v %

Bariéry dobrovoľníctva	%
<i>nepožiadanie o pomoc</i>	40,4
<i>neinformovanosť o možnosti zapojiť sa do dobrovoľníctva</i>	36,0
<i>nedostatok času</i>	35,7
<i>zdravotné problémy/ťažkosti</i>	21,9
<i>neschopnosť prijať dlhodobý záväzok</i>	21,0
<i>pocit nepotrebnosti pomoci</i>	19,1
<i>nezáujem</i>	17,8
<i>náročná situácia v práci</i>	16,8
<i>náročná situácia v rodine</i>	16,5
<i>preferencia darcovstva peňazí</i>	12,9
<i>problémy s dochádzaním</i>	10,8
<i>nespokojnosť s predchádzajúcou dobrovoľníckou skúsenosťou</i>	8,9
<i>finančné náklady spojené s vykonávaním dobrovoľníctva</i>	6,2

N=973

Zdroj: Brozmanová , Gregorová A. a kol . : Dobrovoľníctvo – keď pomoc baví a zábava pomáha , 2011

2.5.9 Informácie o výstupe online prieskumu

2.5.10 Výstupné informácie z rozhovoru

2.6 SWOT analýza s ohľadom na Bratislavský kraj Posilnenie dobrovoľníctva

Silné stránky

- V Bratislavskom kraji je silné zastúpenie organizácií, ktoré majú s dobrovoľníkmi dlhodobé skúsenosti, aj s organizáciami
- Podpora rozvoja dobrovoľníctva zo strany Bratislavského samosprávneho kraja, ako aj Hlavného mesta SR Bratislavy
- Záujem o dobrovoľnícku činnosť mladých ľudí v občianskych združeniach
- Dostatočné možnosti odbornej prípravy pre dobrovoľníkov, ako aj koordinátorov dobrovoľníkov
- Rozvoj záujmu o dobrovoľníctvo v oblasti detí a mládeže, sociálne znevýhodnených ľudí, seniorov a životného prostredia
- Vysoká účasť firemného dobrovoľníctva na projektoch
- Dlhodobé zapájanie sa do formálneho a neformálneho dobrovoľníctva v Bratislavskom kraji

Slabé stránky

- Netransparentnosť dobrovoľníckych programov, nutnosť vyhľadávania na rôznych stránkach
- Okrem cirkevných inštitúcií, verejných inštitúcií a zahraničných programov je o rozvoj seniorov v dobrovoľníctve malý záujem
- Chýba väčšia informovanosť o možnostiach dobrovoľníctva, možnosti participácie verejnosti na dobrovoľníckych programoch, a to nielen dlhodobo, ale aj jednorázovo.
- Slabá informovanosť organizácií o dobrovoľníctve
- Bratislavský samosprávny kraj nemá vypracovanú stratégiu rozvoja dobrovoľníctva v kraji
- Slabá dobrovoľnícka činnosť v zariadeniach Bratislavského samosprávneho kraja
- Nedostatočne rozvinuté komunitné dobrovoľníctvo v regiónoch

Príležitosti

- Záujem medzinárodných dobrovoľníckych organizácií o slovenských dobrovoľníkov a naopak
- Možnosť využitia financovania zo štrukturálnych fondov EÚ
- Inšpirácia medzinárodnými dokumentmi a pozitívnymi príkladmi
- Cezhraničné partnerstvá a programy
- Politika štátu na podporu dobrovoľníctva
- Rozvoj dobrovoľníctva v samosprávach prostredníctvom neformálneho dobrovoľníctva
- Záujem nadnárodných a národných spoločností o dobrovoľníctvo na národnej a regionálnej úrovni - podpora firemného dobrovoľníctva

Hrozby

- Slabý záujem občanov o formálne dobrovoľníctvo / bariéry /
- Nízky záujem samospráv o vytváranie alebo podporu dobrovoľníctva vo svojom regióne
- Málo akreditovaných programov a kurzov pre dobrovoľníkov a organizácie
- Slabá propagácia dobrovoľníctva na národnej úrovni, regionálnej aj miestnej
- Množstvo zákonov a dokumentov zaoberajúcich sa dobrovoľníctvom, ktoré sa líšia definíciami
- Slabá podpora medzigeneračného dobrovoľníctva na národnej a regionálnej úrovni
- Nedostatočné systematické vzdelávanie mladej generácie o dobrovoľníctve priamo na školách, slabá podpora škôl v rozvoji dobrovoľníctva pre svojich žiakov

3. Špecifiká Rakúska

3.1 Základné informácie o dobrovoľníctve v Rakúsku

3.1.1 Definícia dobrovoľníctva v Rakúsku

Podľa správy o dobrovoľníctve rakúskeho spolkového ministerstva sociálnych vecí je dobrovoľníctvo definované ako „charitatívna alebo sociálna činnosť a služby, ktoré sa vykonávajú dobrovoľne a bezplatne pre ľudí mimo domácnosti“.

Pri ďalšom skúmaní sa rozlišovalo medzi dobrovoľníckymi aktivitami v rámci združení alebo organizáciami (formálne dobrovoľníctvo) a súkromnými podpornými službami, napríklad v susedstve, a súkromnými asistenčnými službami, napríklad v rámci susedskej pomoci (neformálne dobrovoľníctvo).

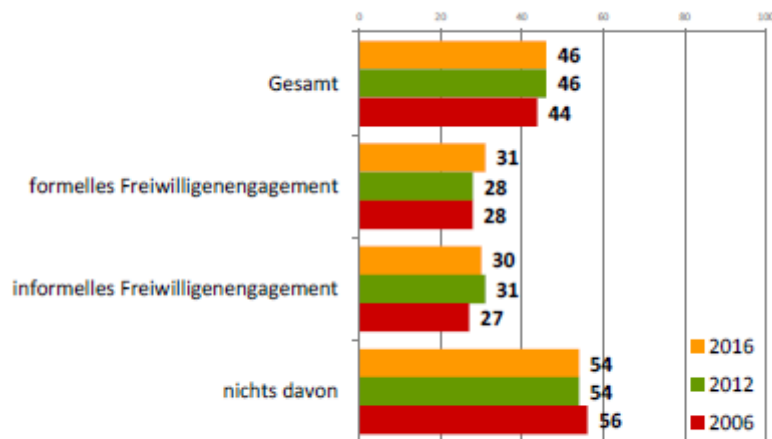
Existujú 3 formy dobrovoľníctva:

1. Dobrovoľnícka služba - ide o formalizovanú činnosť, ktorá má jasne definovaný cieľ, časový rámec, úlohy, štruktúru, s legislatívnou a sociálnou ochranou, vďaka čomu sa prijímateľ tejto služby môže spoľahnúť na poskytovateľa dobrovoľníckej pomoci. Uzatvára sa ústna alebo písomná dohoda. Dobrovoľnícku službu však možno vykonávať aj za dohodnutý poplatok, nielen zadarmo. Ide o dobrovoľnícku službu vykonávanú nezamestnanými ako formu aktivačných prác, ktorej cieľom je získanie dostatočných zručností a skúseností pre potreby trhu práce.
2. Dobrovoľnícka činnosť – nepravidelné zapájanie dobrovoľníkov do rôznych organizácií
3. Dobrovoľná svojpomoc - táto činnosť funguje na základe vzájomnej dohody mimo organizácie, ide o spontánnu vzájomnú pomoc, susedskú pomoc.

3.1.2 Počet a profil dobrovoľníkov

Podľa odhadov Správy o dobrovoľníckej činnosti z roku 2019 sa 46 percent rakúskej populácie vo veku nad 15 rokov zapája do formálnych alebo neformálnych dobrovoľníckych aktivít. V porovnaní s rokom 2006 je to nárast o 2 %.

Abbildung 1: Beteiligungsquote im Zeitvergleich: 2006 bis 2016 (in Prozent)

Quelle: IFES

Približne 2,3 milióna ľudí je zapojených do organizácií, pričom takmer 2,3 milióna je zapojených aj do súkromného sektora alebo do susedskej pomoci. Približne štvrtina obyvateľstva je aktívna vo formálnom aj neformálnom dobrovoľníckom sektore (približne 1,2 milióna). To znamená, že v Rakúsku je do dobrovoľníctva zapojených približne 3,4 milióna ľudí. S prihliadnutím na populačný rast sa počet ľudí zapojených do dobrovoľníctva v porovnaní s rokom 2012 zvýšil približne o 100 000 až 150 000.

Približne deväť z desiatich ľudí, ktorí sú aktívni vo formálnom dobrovoľníckom sektore, má jednu dobrovoľnícku činnosť.

Takmer vo všetkých formálnych dobrovoľníckych sektoroch bola viac ako polovica dobrovoľníkov aktívna do 30 dní za posledných 12 mesiacov. Zodpovedajúca frekvencia je porovnateľne najvyššia v športovom sektore alebo športových kluboch: 56 percent vykonávalo svoju činnosť viac ako 30 dní v minulom roku.

Drvivá väčšina dobrovoľníkov pracuje v príslušných organizáciách alebo združeniach pravidelne alebo oboje, pravidelne a napríklad aj na obmedzený čas na vzniknutých projektoch. V kalamitnej a záchranej službe to platí na 78 percent, v sektore športu a cvičenia dokonca na 89 percent.

Väčšina formálnych dobrovoľníkov uviedla, že boli aktívni aj posledný týždeň pred prieskumom.

Priemerný počet odpracovaných hodín sa vo väčšine oblastí pohyboval od približne troch do takmer piatich hodín týždenne. V priemere najdlhšie hodiny strávené v referenčnom týždni boli v oblasti politickej práce a zastupovania záujmov. Na dolnom konci spektra je zapájanie sa do občianskych aktivít, ktoré sú často riadené udalosťami (napr. občianske iniciatívy, susedské projekty atď.). Celkový priemerný čas strávený dobrovoľníctvom v referenčnom týždni je 5,3 hodiny.

3.1.2.1 Pohlavie

Vo všeobecnosti ženy tvoria o niečo väčšie percento z celkového počtu dobrovoľníkov – 52 %.

Miera účasti podľa pohlavia sa v určitých oblastiach výrazne líši. Najväčšie rozdiely sú v pomoci pri katastrofách a záchranných službách (82 % mužov), športovom tréningu (65 % mužov) a politike (69 % mužov). Ženy dominujú v oblasti školstva (69 %), cirkevného sektora (68 %) a sociálnych a zdravotných služieb (67 %).

Rodové podiely sú väčšinou vyrovnané v sektore kultúry a umenia, ochrany zvierat a životného prostredia a verejnoprospešných služieb.

	Muži	ženy
Celkom	48 %	52 %
Pomoc pri katastrofách a záchranná služba	82 %	18 %
Umenie, kultúra a voľný čas	48 %	52 %
Životné prostredie, príroda a dobré životné podmienky zvierat	47 %	53 %
Cirkevná alebo náboženská oblasť	32 %	68 %
Sociálny a zdravotný sektor	33 %	67 %
Politická práca a advokácia	69 %	31 %
Občianske aktivity a komunita	53 %	47 %
Vzdelávanie	31 %	69 %
Šport	65 %	35 %
Pomoc pre utečencov	36 %	64 %

Možno pozorovať ďalšie rozdiely súvisiace s pohlavím. Muži dobrovoľnícky odpracovali v priemere 5,8 hodiny týždenne, ženy 4,8 hodiny. Tento rozdiel je spôsobený najmä tým, že ženy vo veku 30 až 50 rokov trávia (alebo môžu tráviť) menej času komunitnými aktivitami – pravdepodobne aj preto, že povinnosti týkajúce sa starostlivosti o rodinu sú stále nerovnomerne rozdelené medzi mužov a ženy.

U mužov nenastala v posledných rokoch prakticky žiadna zmena: v roku 2012 bol priemerný čas strávený týždenne 5,7 hodiny. U žien sa to o niečo znížilo (vtedy to bolo 5,9 hodiny), aj keď treba brať do úvahy, že v súčasnosti sa dobrovoľnícky venuje viac žien ako vtedy, hoci najmä skupiny v strednom veku bývajú obmedzenejšie v rámci času.

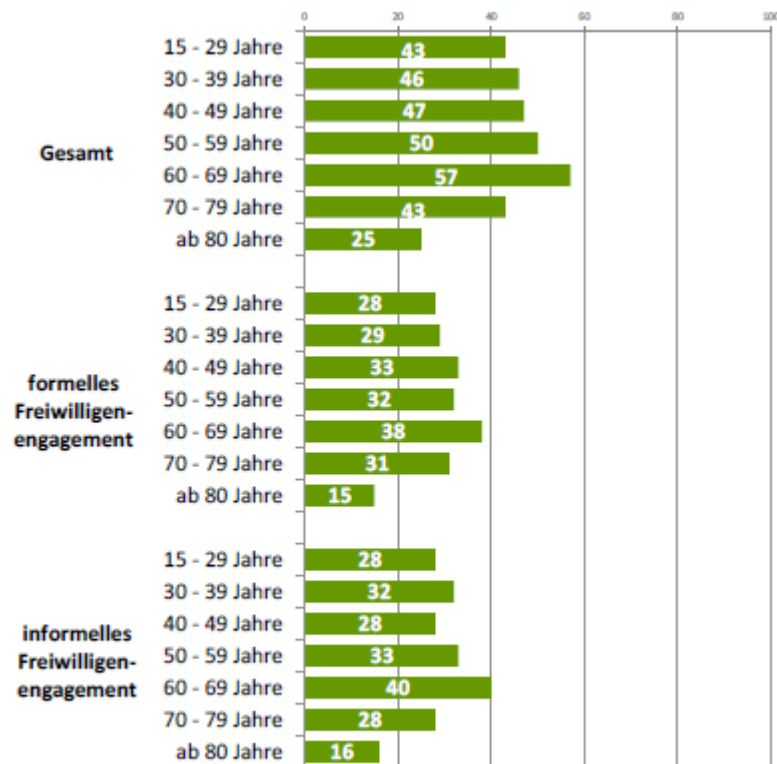
Civilná služba tiež vytvára rodové rozdiely (najmä pokiaľ ide o sektory, v ktorých sa ľudia angažujú), keďže mladí muži často pokračujú ako dobrovoľníci v tej istej organizácii, v ktorej vykonávali civilnú službu.

3.1.2.2 Vekové skupiny

Podľa vekových skupín nie sú veľké rozdiely v nasadení v jednotlivých oblastiach až po 80-ročných. Mladí ľudia, teda vo veku 15 až 24 rokov, sú aj v tomto smere vo veľkej miere v súlade s celkovým priemerom.

Najrozšírenejšie je zapojenie do pomoci pri katastrofách a záchranných služieb a v sektore cvičení a športu (8 – 9 %). Ľudia vo veku 60 rokov a starší sa častejšie zapájajú do umenia a kultúry, sociálnych a zdravotných služieb a cirkvi (8 – 9 % každý). Na tom sa za posledné roky prakticky nič nezmenilo. Celkovému rozdeleniu v tomto smere zhruba zodpovedá aj zapojenie žien a mužov v rámci týchto vekových skupín. Výnimkou je dobrovoľná angažovanosť mladých ľudí v oblasti športu a fyzickej aktivity, kde je v súčasnosti medzi mladými ľuďmi takmer toľko žien ako mužov.

Abbildung 3: Beteiligungsquote nach Alter (2016, in Prozent)

Quelle: IFES

1 Miera zapojenia podľa veku

3.1.2.3 Úrovne vzdelania

Čím vyššia je úroveň vzdelania, tým je pravdepodobnejšie, že sa človek stane dobrovoľníkom.

Týka sa to najmä formálnych dobrovoľníckych aktivít, ale v o niečo menšej miere aj susedskej pomoci. Kým 21 percent osôb s povinnou školskou dochádzkou je zapojených do dobrovoľníckej práce, zodpovedajúci počet osôb s vysokoškolským vzdelaním je 45 percent. Formálny výchovný vplyv na mieru participácie je evidentný vo všetkých vekových skupinách, vrátane tých vo veku 60 a viac rokov.

3.1.2.4 Zapojenie dobrovoľníkov podľa sektorov

Celkom	31 %
Pomoc pri katastrofách a záchranná služba	7 %
Umenie, kultúra a voľný čas	6%
Životné prostredie, príroda a dobré životné podmienky zvierat	4%
Cirkevná alebo náboženská oblasť	4%

Sociálny a zdravotný sektor	5%
Politická práca a advokácia	3%
Občianske aktivity a komunita	2%
Vzdelávanie	3%
Šport	8%
Pomoc pre utečencov	2%
Bolo možných viacero odpovedí, keďže niektorí dobrovoľníci vo viacerých organizáciách	
Zdroj: Freiwilligenbericht 2019 (str.20)	

Vysoké počty v oblasti pomoci pri katastrofách a záchranej službe, ktorá má aj mužskú zaujatosť, môže byť dôsledkom toho, že mladí muži vykonávajú civilnú službu v tejto oblasti a pokračujú aj po skončení služby.

Existujú odhady, že neformálna angažovanosť sa počas pandémie zvýšila, zatiaľ čo formálna angažovanosť klesala, keďže vláda vyzvala starších, aby zostali doma tým, že budú pre nich nakupovať atď. Zároveň mnohí starší prestali vykonávať dobrovoľníctvo, aby obmedzili ich kontakty.

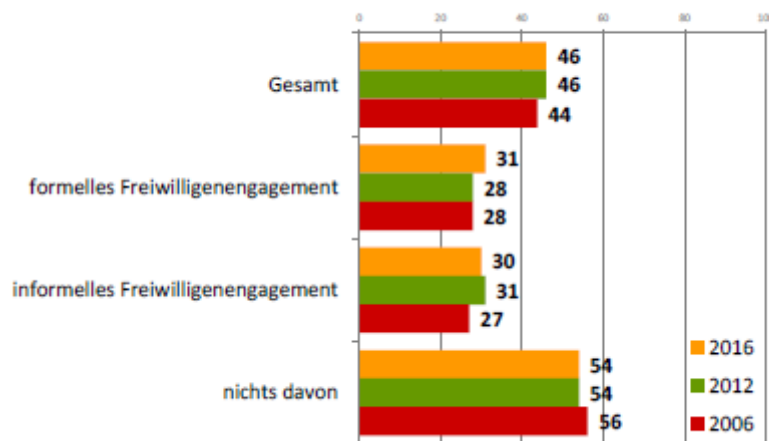
3.1.3 Počet a typy organizácií zahŕňajúcich dobrovoľníkov

Formálne dobrovoľníctvo v Rakúsku pokrýva mnohé oblasti spoločnosti. Pomerne najvyššie podiely sú v sektore športu a cvičenia (vrátane dobrovoľníckej práce v športových kluboch), v pomoci pri katastrofách a záchranných zložkách, v oblasti umenia či kultúrneho spolunažívania a v sociálnych a zdravotných službách (po 5 – 8 %). Takmer toľko ľudí sa angažuje v otázkach životného prostredia a v cirkevnom alebo náboženskom sektore. Vo všetkých ostatných sektoroch sa miera účasti pohybuje medzi 2 a 3 percentami. Týka sa to aj pomoci utečencom, ktorá sa prvýkrát skúmala v roku 2016.

Neexistujú žiadne čísla o organizačnom statuse organizácií s dobrovoľníkmi, pretože sú akreditovaní len podľa času v rámci Freiwilligenpass (dobrovoľnícky preukaz), a preto nie sú všetci evidovaní. V súčasnosti je vo Freiwilligenpass zapísaných okolo 900 organizácií .

Dá sa povedať, že takmer rovnaký počet osôb sa zapája do formálneho a neformálneho dobrovoľníctva, tretina je aktívna v oboch sektoroch.

Abbildung 1: Beteiligungsquote im Zeitvergleich: 2006 bis 2016 (in Prozent)

p. 15

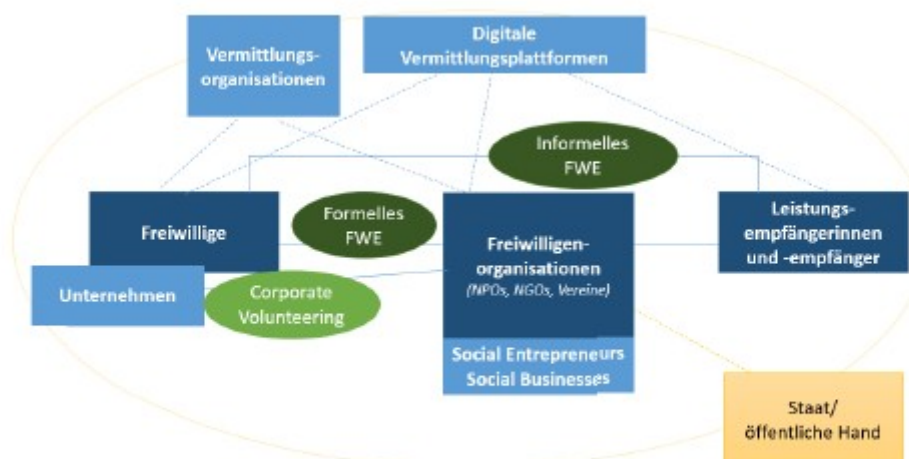
Treba uznať, že organizácie, ktoré zapájajú dobrovoľníkov, sa postupom času diverzifikujú, keďže sa zvyšuje počet sociálnych podnikateľov a spoločností, ktoré tiež zapájajú dobrovoľníkov, a vznikajú nové formy, ako je firemné dobrovoľníctvo a sociálni podnikatelia.

Príkladom je veľký poskytovateľ internetu, ktorý sponzoruje internetové školenia pre starších ľudí, bezdomovcov a marginalizovanú mládež. Zamestnanci ISP mohli jeden deň dobrovoľničiť v tomto projekte (firemné dobrovoľníctvo).

Ďalším príkladom je Team Austria, ktorý pôvodne spustili Ö3 (rozhlasová stanica) a Červený kríž, no po pandémie ho sponzorovala vláda.

Nižšie uvedená grafika ukazuje diverzifikovaný obraz, ktorý okrem klasických aktérov: dobrovoľníkov, firmy, dobrovoľnícke organizácie, príjemcov a umiestňovacie organizácie a štát obsahuje platformy digitálneho umiestňovania, firemné dobrovoľníctvo a sociálnych podnikateľov.

Abbildung 18: Neuere Formen des freiwilligen Engagements – Beteiligte

Quelle: eigene Darstellung

3.2 Inštitucionálny rámec

3.2.1 Hlavné verejné orgány zodpovedné za dobrovoľníctvo

podpora a implementácia

Dobrovoľníctvo patrí do pôsobnosti ministerstva sociálnych vecí. Ministerstvo sociálnych vecí pravidelne vydáva správu o dobrovoľníctve s podporou Dobrovoľníckej rady, ktorá zhŕňa analýzy a aktuality o dobrovoľníctve (posledná bola z roku 2019).

Od roku 2020 je federálne ministerstvo poľnohospodárstva, regiónov a cestovného ruchu zodpovedné za civilnú službu, a preto má len málo povinností v oblasti dobrovoľníctva, kde sa prekrýva s civilnými službami. Táto zodpovednosť sa presunula, keďže civilná služba je vnímaná ako nevyhnutná pre regionálny rozvoj.

V dôsledku zákona o dobrovoľníctve z roku 2012 vzniklo množstvo inštitúcií a platforiem, ako napríklad Rada dobrovoľníkov, Fond na uznanie, dobrovoľnícky web a dobrovoľnícky pas, s cieľom podporiť dobrovoľníctvo a dosiahnuť vyššie štandardy kvality pre dobrovoľníkov.

3.2.2.1 Nosné telesá

Spolkové ministerstvo práce, sociálnych vecí, zdravia a ochrany spotrebiteľa založilo v roku 2018 rakúsku dobrovoľnícku radu. Jeho cieľom je povýšiť dobrovoľníctvo ako nosný pilier komunity a ďalej zlepšovať rámcové podmienky pre dobrovoľníctvo.

Rakúska dobrovoľnícka rada ponúka fórum pre dialóg a slúži na poradenstvo, vytváranie sietí a zastupovanie záujmov a ďalšieho rozvoja dobrovoľníckej politiky. Zástupcovia federálnej vlády, provincií, miest a obcí, sociálnych partnerov, politických strán, ako aj zástupcovia zo všetkých hlavných oblastí dobrovoľníckej činnosti sú členmi rady na obdobie piatich rokov.

3.2.2.2 Ostatné inštitúcie zapojené do podpory a implementácie dobrovoľníctva

Dobrovoľnícke služby v Rakúsku a zahraničí

V rámci zákona o dobrovoľníctve existuje niekoľko rôznych druhov oficiálnych dobrovoľníckych služieb. Zahŕňa:

- Freiwilliges Sozialjahr (dobrovoľný sociálny rok),
- Freiwilliges Umweltschutzjahr (Dobrovoľný rok ochrany životného prostredia),
- na Auslandsfreiwilligendienst (Dobrovoľná služba v zahraničí).

Všetky sú koncipované ako druh tréningu a kariérnej orientácie, a preto podporujú mládež ako cieľovú skupinu staršiu ako 17 rokov. Zahŕňajú minimálne

150 hodín školenia v rámci služby trvajúcej minimálne 6 maximálne 12 mesiacov. Maximálny pracovný čas je 34 hodín týždenne a dobrovoľníci majú udelenú dovolenku na 25 dní v roku. Dostávajú vreckové a majú zdravotné, úrazové a dôchodkové poistenie. Niektoré organizácie ponúkajú bezhotovostné výhody, ako sú náklady a logistiku.

Všetky dobrovoľnícke pridelenia sa môžu započítať do budúcich žiadostí o učňovskú prípravu alebo štúdium na vysokej škole alebo univerzite alebo ako alternatívu k vojenskej službe.

Pre rôzne druhy dobrovoľníckych služieb v Rakúsku a v zahraničí sú akreditované určité podporné organizácie.

Pre dobrovoľnícku službu to je:

- Združenie Dobrovoľný sociálny rok (Združenie FSJ)
- Volkshilfe Horné Rakúsko
- Diakonie Österreich
- Sociálna odborná orientácia Vorarlbersko (SBOV)
- Arbeiter Samariterbund Österreich (ASBÖ)
- Rakúsky červený kríž (ÖRK)
- Aus- und Weiterbildungszentrum (AWZ Soziales) Wien GmbH.

Dobrovoľný ročník ochrany životného prostredia koordinuje platforma JUMP (<https://www.jugendumwelt.at/>).

Akreditované združenia pre spomienkovú slávnosť v zahraničí:

- Spomienková slávnosť združenia
- Združenie pre historicko-politickú výchovu a medzinárodný dialóg
- Rakúska asociácia služieb v zahraničí

Akreditované združenia mierovej služby v zahraničí:

- Verein Österreichischer Auslandsdienst (rakúska služba v zahraničí)
- Medzinárodná dobrovoľnícka služba Caritas Österreich gemeinnützige GmbH

Akreditované združenia sociálnej služby v zahraničí:

- Verein Österreichischer Auslandsdienst (rakúska služba v zahraničí)
- Medzinárodná dobrovoľnícka služba Caritas Österreich gemeinnützige GmbH
- CONCORDIA sociálne projekty Nezisková súkromná nadácia
- INTERSOL - Asociácia na podporu medzinárodnej solidarity
- VOLONTARIAT bewegt - Združenie na podporu dobrovoľníckej práce
- Grenzenlos – medzikultúrna výmena
- CHICA Rakúsko - Združenie pre koordináciu partnerstiev s Nikaraguou
- Pomoc, ktorá príde

Tento prehľad umožňuje pohľad a demonštruje, že každý program je organizovaný úplne inak. Je potrebné zdôrazniť, že dôležitosť akreditácie dobrovoľníckych organizácií vzrástla vďaka zákonu o dobrovoľníctve a Freiwilligenpass (dobrovoľnícky pas). Je to dôsledok kvalitnej ofenzívy ministerstva sociálnych vecí.

3.2.2.3 Organizácie, ktoré podporujú dobrovoľníctvo, facilitujú spoluprácu a výmenu informácií

Ministerstvo sociálnych vecí podporuje organizáciu dobrovoľníckych veľtrhov v hlavnom meste každej spolkovej krajiny, ktoré umožňujú výmenu a stretávanie sa dobrovoľníckych organizácií so záujemcami a prípadnými novými dobrovoľníkmi.

3.2.2.4 Platformy dobrovoľníckych centier a organizácií

Takmer v každej spolkovej krajine vznikli dobrovoľnícke centrá, ktoré potenciálnych dobrovoľníkov informovali o možných a vhodných pozíciách, poradili im s výberovým konaním a podporili ich pri akýchkoľvek otázkach a problémoch, ktoré môžu mať.

Dobrovoľnícke centrá skrátka zabezpečujú, aby sa ponuka a dopyt v oblasti dobrovoľníctva stretávali. Podporujú vzdelávanie a odbornú prípravu a tiež sami realizujú dobrovoľnícke projekty (niekedy naprieč regiónmi). Organizujú podujatia v školách, komunitách a organizáciách a podporujú vytváranie sietí. Okrem toho lobujú za dobrovoľníctvo, aby motivovali ľudí k dobrovoľníctvu a zdôraznili dôležitosť dobrovoľníctva. Čiastočne vedú školenia pre koordinátorov a manažérov dobrovoľníkov. Po celom Rakúsku a vo väčšine spolkových krajín (okrem Burgenlandu a Niederösterreich) je rozmiestnených 20 dobrovoľníckych centier. Zoznam existujúcich dobrovoľníckych centier v Rakúsku je dostupný tu: www.freiwilligenweb.at/de/nuetzliches/freiwilligenzentren.

Existuje aj strešná organizácia všetkých dobrovoľníckych centier IGFÖ: <https://www.freiwilligenzentrum.at/>. Organizujú školenia, prednášky a poskytujú informácie pre organizácie angažujúce dobrovoľníkov.

Freiwilligenweb

www.freiwilligenweb.at je centrálnym informačným centrom a sieťovou platformou pre možných dobrovoľníkov a organizácie. Poskytuje všeobecné a jasne štruktúrované informácie o dobrovoľníckej politike a dobrovoľníctve v Rakúsku.

Na platforme sa môžu prezentovať dobrovoľnícke organizácie s možnosťou kontaktovania dobrovoľníkov. Preto táto online platforma spája možných dobrovoľníkov s organizáciami.

Tím Rakúska

Rakúsky Červený kríž spustil v spolupráci s rozhlasovou stanicou Ö3 projekt „Team Austria“ (<https://www.teamoesterreich.at/toe/>). „Team Austria“ organizuje dobrovoľných susedských pomocníkov pri domácich núdzových situáciách a katastrofách a koordinuje ich nasadenie s oficiálnym vedením. Počas pandémie Korona bol „Tím Rakúsko“ zmobilizovaný aj vládou, aby podporila napríklad starších ľudí, aby zostali bezpečne doma tým, že za nich budú vybavovať potrebné veci.

3.2.2 Zásady

3.2.2.1 Národná stratégia / rámec pre dobrovoľníctvo

Od roku 2012 platí federálny zákon na podporu dobrovoľnej angažovanosti (Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement (Zákon o dobrovoľníckej práci) reguluje najmä dobrovoľnícke služby a inicioval ďalšie stimuly, ako napríklad Fond na uznanie dobrovoľníctva.

Zákon o dobrovoľníctve obsahuje úpravu Dobrovoľného sociálneho roka (FSJ), Dobrovoľného roka ochrany životného prostredia (FUJ), Spomienkovej služby v Rakúsku a v zahraničí a Mierovej a sociálnej služby v zahraničí. Títo dobrovoľníci sú zdravotne, úrazovo a dôchodkovo poistení, dostávajú vreckové a prípadne rodinné prídavky.

Za určitých podmienok môžu dobrovoľnícke organizácie žiadať o finančné prostriedky z Fondu na uznanie dobrovoľníctva na projekty zamerané na dobrovoľníctvo alebo opatrenia na zvýšenie povedomia.

Dobrovoľníkom v dobrovoľníckych organizáciách sa vďaka zákonu o dobrovoľníkoch odpúšťa vstupný poplatok za výpis z registra trestov.

Rakúske občianstvo môže byť udelené už po šiestich rokoch namiesto desiatich rokov legálneho a neprerušeneho pobytu v Rakúsku predložením dokladu o minimálne troch rokoch dobrovoľnej angažovanosti v neziskovej organizácii.

Neexistuje žiadna explicitná národná stratégia alebo rámec týkajúci sa dobrovoľníctva vo všeobecnosti, ale Rakúsko sa zaviazalo k európskym iniciatívam dobrovoľníctva. V histórii Európskej únie je prvým relevantným dokumentom o dobrovoľníckej činnosti vyhlásenie z roku 1983 prijaté Európskym parlamentom. Parlament a Európska komisia vo vyhlásení o dobrovoľníckej činnosti vyzvali na vypracovanie zákona o dobrovoľníckej činnosti, odstránenie prekážok v tejto oblasti a vytvorenie európskej dobrovoľníckej siete. V priebehu posledných desaťročí bolo vypracovaných niekoľko návrhov a vyhlásení, ktoré možno považovať za míľniky vo vývoji právneho rámca. Príkladom je 38. deklarácia Amsterdamskej zmluvy o dobrovoľníckej službe, Biela kniha EK o mládežníckej politike z roku 2001, článok 214 Lisabonskej zmluvy o vytvorení Dobrovoľníckeho zboru humanitárnej pomoci, Európska agenda pre politiku dobrovoľníckej služby, v roku dobrovoľníctva v 2011, alebo Európska charta práv a povinností dobrovoľníkov a stanovisko EP k uznávaniu a podpore cezhraničného dobrovoľníctva v EÚ v roku 2012, resp.¹

V roku 2015 zverejnilo ministerstvo sociálnych vecí usmernenie pre medzigeneračné projekty. Poskytuje základné informácie o medzigeneračných projektoch a zdôrazňuje špeciálne požiadavky, ktoré je potrebné splniť pri implementácii. Okrem toho poskytuje prehľad kooperačných partnerov, financovania a úspešných projektov v rôznych oblastiach (ako bývanie, divadlo, šport, voľnočasové aktivity atď.).

¹Analyza praxe a sociodemografického rámca dobrovoľníckej práce v rakúsko-maďarskom prihraničnom regióne,

3.2.2.2 Regionálne a miestne stratégie / rámce pre Dobrovoľníctvo

V Rakúsku neexistuje regionálna ani miestna stratégia týkajúca sa dobrovoľníctva.

3.2.3 Programy

3.2.3.1 Národné programy, ktoré stimulujú dobrovoľníctvo

Freiwilligenpass

Freiwilligenpass (záznam o dobrovoľníckych aktivitách) bol vyvinutý v spolupráci s rakúskou dobrovoľníckou radou. Umožňuje osobe zdokumentovať a potvrdiť zručnosti a schopnosti získané dobrovoľníckou a čestnou prácou.

Digitálny dobrovoľnícky pas je webová aplikácia, pomocou ktorej sú dobrovoľníci a organizácie v kontakte, aby mohli spoločne prezentovať aktivity a nadobudnuté kompetencie dobrovoľníkov. Digitálny dobrovoľnícky pas má byť motiváciou k dobrovoľníckej činnosti najmä pre mladých a mobilných ľudí, keďže dobrovoľnícky certifikát môže slúžiť ako dodatočná kvalifikácia pri žiadostiach o zamestnanie alebo štúdium. Digitálny dobrovoľnícky pas je dostupný na www.freiwilligenpass.at.

Digitálny preukaz Freiwilligenpass tiež podporuje pečať kvality pre dobrovoľnícke organizácie. V budúcnosti budú môcť len organizácie a/alebo združenia registrované na Freiwilligenweb vydávať preukaz Freiwilligenpass a budú im udelené „preverené“ pečate kvality (na www.freiwilligenweb.at/de). To predstavuje základnú záruku kvality a transparentnosti pre dobrovoľnícky sektor.

3.2.3.2 Programy propagujúce / podporujúce dobrovoľníctvo na regionálnej a miestnej úrovni

Ako už bolo uvedené, zodpovednosť za dobrovoľníctvo je rozdelená medzi ministerstvo sociálnych vecí a ministerstvo pre miestny rozvoj, aby sa uznal význam dobrovoľníctva pre vidiecke oblasti.

Ministerstvo sociálnych vecí chce v rámci zákona o dobrovoľníctve presadzovať uznávanie dobrovoľníctva. Z tohto dôvodu sa stanovilo niekoľko rôznych opatrení, ako napríklad štandardizácia kurzov pre koordinátorov dobrovoľníkov, zriadenie Fondu na uznanie a centralizácia informácií a vytvárania sietí vytvorením platforiem (Freiwilligenweb).

Fond na uznanie

Fond na uznanie dobrovoľného záväzku bol zriadený s cieľom poskytovať osobitné uznanie a ocenenie dobrovoľného záväzku v súlade s federálnym zákonom o podpore dobrovoľného záväzku (Freiwilligengesetz - FreiwG). Ide o

dodatočnú možnosť udeľovania príspevkov za osobitný a výnimočný dobrovoľný záväzok. Finančné granty možno poskytnúť na aktivity a iniciatívy, ktoré prispievajú k rozvoju alebo skutočnej implementácii inovačných opatrení, špeciálnych aktivít alebo iniciatív na trvalo udržateľné zabezpečenie dobrovoľníckej angažovanosti v Rakúsku. Žiadosti vybavuje Federálne ministerstvo sociálnych vecí, zdravotníctva, starostlivosti a ochrany spotrebiteľa. Fyzické alebo právnické osoby môžu získať granty, maximálne 1000€ pre osoby a 15000€ pre organizácie.

Spolkové ministerstvo sociálnych vecí, zdravotníctva, starostlivosti a ochrany spotrebiteľa poskytuje usmernenia pre učebné osnovy kurzov pre osoby zodpovedné za dobrovoľníctvo, aby dosiahli všeobecný štandard a vysokú kvalitu. Je k dispozícii tu: <https://pfr63.w4yserver.at/wp-content/uploads/2018/02/Leitfaden-f%C3%BCr-Curricula-neu-2017.pdf>

Miestne platformy

Existuje niekoľko rôznych dobrovoľníckych príležitostí, ktoré existujú na miestnej úrovni, ako napríklad „Wien hilft“, čo je platforma, ktorá podporuje miestne dobrovoľníctvo.

Federálne zastúpenie mládeže zastupuje deti a mládež a ich záujmy. Špeciálne sa zameriavajú na dobrovoľníctvo, keďže takmer všetky ich partnerské organizácie sa spoliehajú na dobrovoľníctvo a dobrovoľníctvo je pre mládež celkom pôsobivou skúsenosťou. Preto majú aj pozíčné dokumenty týkajúce sa dobrovoľníctva a celoživotného vzdelávania (<https://bjv.at/kinder-jugend/freiwilliges-engagement/>).

Dôležité dobrovoľnícke organizácie, najmä vo vidieckych oblastiach, majú často špeciálne sekcie obzvlášť pre mládež, ako sú dobrovoľné hasičské zbory, Landjugend (vidiecka mládež - <https://landjugend.at/home>), Katholische Jungschar (<https://www.jungschar.at/>).

3.2.3.3 Existujúce príležitosti pre medzinárodné dobrovoľníctvo z národnej perspektívy

Existujú 3 rôzne spôsoby, ako ísť do zahraničia s dobrovoľníckou službou:

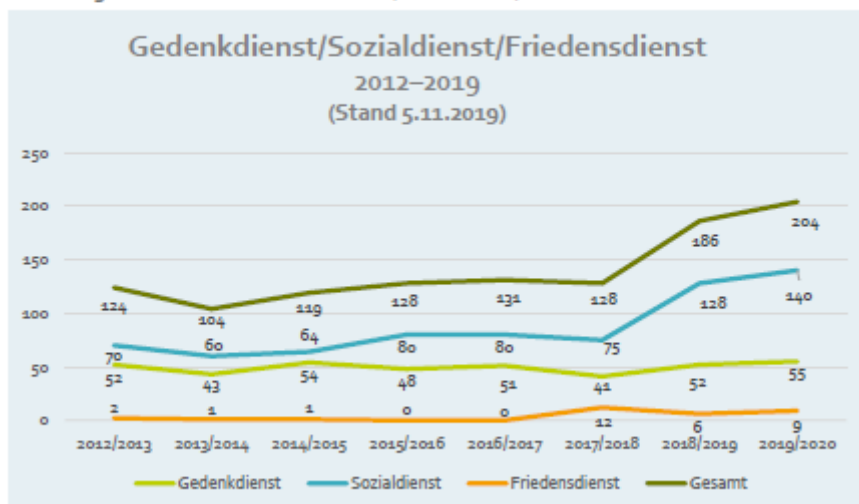
- Spomienkový akt, ktorý má prispieť k spomienke na obeť nacistického režimu,
- mierová služba v inštitúciách na dosiahnutie alebo zabezpečenie mieru v súvislosti s ozbrojenými konfliktmi
- sociálnej služby, ktorá podporuje ekonomický a sociálny rozvoj krajiny.

WegWeiser je centrálnym servisným miestom na podporu dobrovoľníkov pri odchode do zahraničia: <https://www.weltwegweiser.at/>. Umožňuje kontakt s organizáciami, sprevádza a informuje dobrovoľníkov o financiách, zárukách atď. Predpisy pre dobrovoľnícku službu v zahraničí sú podobné ako pri dobrovoľníckej službe v Rakúsku (minimálny vek: 17, 6 až 12 mesiacov služby so 150 hodinami školenia a maximálne 34 hodín práce týždenne, vreckové a istoty).

Pri službách v zahraničí existoval a je rodový rozdiel (viac dobrovoľníkov mužov), keďže išlo o alternatívu pre civilnú službu. Od roku 2016 existuje stratégia na dosiahnutie rodovej rovnováhy medzi dobrovoľníkmi v zahraničí.

Abbildung 15: Teilnehmer Gedenkdienst/Sozialdienst/Friedensdienst 2012 bis 2019

Quelle: BMSGPK

Od roku 1996 do roku 2018 existovala aj Európska dobrovoľnícka služba. Od roku 2018 je to Európsky zbor solidarity, ktorý je financovaný z prostriedkov EÚ. Finančnou podporou podporuje dobrovoľníctvo a stáže v rámci Európskej únie.

3.3 Regulačný rámec

3.3.1 Všeobecný právny rámec pre dobrovoľníctvo

Za problematiku dobrovoľníctva je zodpovedné Spolkové ministerstvo práce, sociálnych vecí a ochrany spotrebiteľa, takže dobrovoľníctvo nie je ani zďaleka zanedbávanou témou. Formálne dobrovoľníctvo je upravené vyššie uvedeným federálnym zákonom BGBl. I č. 17/2012 „na podporu dobrovoľnosti“, v skratke **Dobrovoľný zákon** z roku 2012. Cieľom zákona bolo podporovať dobrovoľnícku činnosť a tým podporovať súdržnosť medzi sociálnymi skupinami, generáciami a kultúrami, ako aj posilňovať spoločenskú zodpovednosť.² Na dosiahnutie týchto cieľov bolo okrem iného rozhodnuté o založení Rakúskej dobrovoľníckej rady, o zavedení dobrovoľníckeho pasu a o založení Fondu na uznanie dobrovoľníctva. Tieto nástroje slúžia nielen na posilnenie sociálnej súdržnosti, ale poskytujú aj

² Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement, www.ris.bka.gv.at (12.06.2021)

väčšie uznanie dobrovoľníckej práci a zabezpečujú jasné rámcové podmienky pre zúčastnené organizácie aj angažovaných občanov.

Rakúska **dobrovoľnícka rada** poskytuje rady ako fórum pre dialóg medzi občianskou spoločnosťou a štátom. Cieľom Rady je uznať a posilniť dobrovoľnícke aktivity občianskej spoločnosti ako nosného piliera komunity. Ďalej pri plnení svojich úloh slúži na zlepšenie rámcových podmienok pre dobrovoľnícku činnosť. Rada dobrovoľníkov, ktorá touto formou pôsobí od roku 2012, sa volí na 5 rokov. Členmi sú spolkový minister práce, sociálnych vecí, zdravia a ochrany spotrebiteľa ako predseda a zástupcovia všetkých spolkových ministerstiev, spolkových krajín, združení miest a obcí, záujmových skupín a zástupcovia z iných dôležitých oblastí dobrovoľníctva (napr. neziskové a sociálne služby, rodiny, ženy, školstvo, práca s deťmi a mládežou, kultúra, ochrana životného prostredia a prírody, športové záchrané a katastrofické služby, práca s hendikepovanými, migrácia a pod.). V súčasnosti má Rada 53 členov a podobný počet náhradníkov. Široká škála zástupcov zabezpečuje integráciu rôznych spoločenských záujmov a aspektov a pomáha Rade dobrovoľníkov plniť jej zamýšľanú úlohu: byť mostom medzi občianskou spoločnosťou a štátom.

Rada dobrovoľníkov vydáva pravidelné správy o situácii a vývoji dobrovoľníctva v Rakúsku, naposledy v roku 2019. V tejto 3. stavovej správe bola okrem iného venovaná osobitná pozornosť dobrovoľníctvu starších ľudí a mladých ľudí, čo svedčí o tzv. relevantnosti a aktuálnosti medzigeneračnej spolupráce.

Fond **na uznanie** otvára ďalšiu možnosť udeľovania príspevkov za osobitné a mimoriadne dobrovoľné záväzky. Finančné granty môžu byť z fondu v súlade s usmerneniami poskytnuté na aktivity a iniciatívy, ktoré prispievajú k rozvoju alebo skutočnej implementácii inovačných opatrení, špeciálnych aktivít alebo iniciatív na udržateľné zabezpečenie dobrovoľníckej angažovanosti v Rakúsku. Na základe žiadosti možno udeliť dotáciu až do výšky 15 000 EUR pre právnické osoby a 1 000 EUR pre fyzické osoby.

Granty z fondu môžu byť udelené fyzickým a právnickým osobám, ktoré prispievajú k rozvoju alebo samotnej realizácii inovatívnych opatrení, špeciálnych aktivít alebo iniciatív na trvalo udržateľné zabezpečenie dobrovoľníctva v Rakúsku. Granty z „Fondu na uznanie dobrovoľníckej angažovanosti“ môžu byť udelené aj uznaným sponzorom alebo dobrovoľníckym organizáciám v súlade so zákonom o dobrovoľníkoch v súvislosti so živelnými pohromami, mimoriadnymi nehodami a mimoriadnymi udalosťami. Fond slúži výlučne na neziskové účely a má vlastnú právnu subjektivitu. Sídlo a súdnu príslušnosť má vo Viedni.³

3.3.2 Špecifický právny rámec pre dobrovoľníctvo (napríklad v súvislosti s organizáciami zahŕňajúcimi dobrovoľníkov)

Značná časť dobrovoľníctva v Rakúsku sa vykonáva v rámci organizácií: Tretina obyvateľov Rakúska nad 15 rokov sa zapája do takéhoto „formálneho“ dobrovoľníctva.⁴

³ Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement, www.ris.bka.gv.at (17.06.2021)

⁴ Leitfaden für Curricula von Lehrgängen für Verantwortliche in der Arbeit mit Freiwilligen, 2017

V poslednom období sa organizačné prostredie dobrovoľníctva výrazne skomplikovalo. Dlhodobo vyhovovala jednoduchá štruktúra, kde boli dobrovoľníci v priamom kontakte s príjemcami (neformálne dobrovoľníctvo), prípadne ich sprostredkovala koordinačná dobrovoľnícka organizácia (formálne dobrovoľníctvo). Vplyvom rôznych faktorov sa v posledných rokoch objavili noví aktéri. Na jednej strane sa to týka sprostredkovateľských organizácií (napr. dobrovoľníckych centier a dobrovoľníckych veľtrhov) a platforiem, ale aj iných zainteresovaných strán, ako sú firmy v kontexte firemného dobrovoľníctva (CSR), ako aj sociálni podnikatelia a sociálne podniky.⁵

Dnešné organizácie musia vynaložiť viac úsilia na nájdenie správnych dobrovoľníkov. Na tomto rozhraní získali v posledných rokoch na význame organizácie, ktoré podporujú proces párovania. Príkladom sú dobrovoľnícke centrá, ktoré fungujú ako kontaktné miesto pre dobrovoľnícke organizácie a potenciálnych dobrovoľníkov v mestách a obciach. Často ponúkajú doplnkové podporné služby, ako napríklad poradenstvo a školenia a vzdelávanie.

V Rakúsku Interessensgemeinschaft Freiwilligenzentren Österreich (Asociácia dobrovoľníckych centier Rakúsko) existuje od roku 2003. Spolu s Spolkovým ministerstvom práce, sociálnych vecí, zdravia a ochrany spotrebiteľa definuje štandardy kvality a podporuje výmenu. „Interessensgemeinschaft Freiwilligenzentren“ (Asociácia dobrovoľníckych centier) je združenie dobrovoľníckych centier, agentúr a výmenných platforiem v Rakúsku s cieľom prepojiť existujúce štruktúry, zastupovať záujmy na politickej úrovni, ako aj ďalej rozvíjať obsah a podporovať dobrovoľnícku prácu v Rakúsku.⁶

V štandarde kvality združenia sú uvedené dôležité aspekty a kritériá férovej a zodpovednej hostiteľskej organizácie (organizácie, ktoré zabezpečujú umiestňovanie dobrovoľníkov). Poznámka: Dokument „Štandardy kvality pre medzinárodné stáže dobrovoľníkov“ z roku 2017 sa týka medzinárodného dobrovoľníctva, ale tu uvedené vybrané kritériá platia aj pre domáce aktivity a ponúkajú dobrovoľníkom aj organizáciám vysokú úroveň transparentnosti:

- jasné ciele a procesy, ktoré boli vzájomne dohodnuté v čo najrovnostárskejšom vzťahu
- konsolidované štruktúry organizácií, ktoré majú jasné rozhodovacie procesy a rozdelenie kompetencií
- spolupráca založená na otvorenosti a dôvere, kde sú jasne definované zodpovednosti, finančné a materiálne výhody.
- spoločenská zodpovednosť - využitie dobrovoľníkov nenahrádza platené pracovné miesta, opatrenia na ochranu zraniteľných skupín medzi účastníkmi, najmä detí a mládeže, žien a osôb so zdravotným postihnutím atď.
- pozitívne efekty a udržateľnosť úloh pre dobrovoľníkov a hostiteľské organizácie, ako aj vytvorenie vzdelávacieho a vzdelávacieho priestoru pre dobrovoľníkov (vrátane predstavenia a monitorovania).
- neustále zabezpečovanie kvality prostredníctvom analýz a hodnotení dobrovoľníckeho programu.⁷

⁵ 3. Zásnuby Bericht zum Freiwilligen in Österreich, 2019

⁶ www.freiwilligenzentrum.at, (17.06.2021)

⁷ Štandardy kvality für internationale Freiwilligeneinsätze, 2017

V spolupráci s príslušným federálnym ministerstvom bola vydaná smernica pre vzdelávanie koordinátorov dobrovoľníkov, ktorá slúži ako ďalšia príručka pre organizácie. V tomto dokumente bolo okrem iného definovaných desať cieľov kvality, ktoré poskytujú osvedčený orientačný rámec pre prácu s dobrovoľníkmi. Objasňujú, ktoré témy a vývoj sú dôležité pre prácu koordinátorov dobrovoľníkov a ich kvalifikáciu. Desať cieľov kvality zahŕňa nasledujúce témy:⁸

- Profily úloh pre dobrovoľníkov
- Uvádzacia a skúšobná doba
- Sprevádzanie dobrovoľníkov
- Zodpovednosť a spolurozhodovanie
- Náhrada nákladov
- poistenie
- Ďalšie vzdelávanie a odborná príprava
- Odchod
- Dôkaz
- Uznanie

Napriek odporúčaniam a štandardom kvality nesú zodpovednosť za svojich dobrovoľníkov samotné dobrovoľnícke organizácie, čo prináša ďalšie výzvy. V dobrovoľníckej práci totiž chýbajú ústredné prvky zmluvy o poskytovaní služieb, ako napríklad povinnosť plniť. V súlade s tým tiež chýbajú možnosti sankcií, ktoré pracovné právo dáva zamestnávateľom, aby reagovali na disciplinárne previnenia zamestnancov. To však neznamená, že dobrovoľníci a organizácie nemajú voči sebe žiadne záväzky: Dobrovoľníci podliehajú povinnosti mlčanlivosti a naopak, majú právo na rovnaké zaobchádzanie. V súčasnosti najčastejšie práva a povinnosti dobrovoľníkov vyplývajú z profesijných práv na činnosti, ktoré dobrovoľne vykonávajú. Pre oblasť dobrovoľníctva organizovaného v združeniach zákon o združeniach poskytuje katalóg práv a povinností jeho členov. Všeobecná prezentácia práv a povinností v oblasti dobrovoľníckej práce však zlyháva z dôvodu chýbajúcich všeobecných, a teda prierezových predpisov, ktoré by sa vzťahovali na všetky oblasti dobrovoľníckej práce. Doteraz sa to obmedzovalo na profesijné/činnostné práva alebo na interné organizačné normy, čo zase odôvodňuje snahu iniciovať štandardy a koncepcie kvality.⁹

3.3.3 Právny rámec pre individuálnych dobrovoľníkov

Zákon definuje dobrovoľníctvo ako neplatené, dobrovoľné činnosti osôb pre iných, v organizačnom rámci, za účelom propagácie širokej verejnosti alebo z prevažne spoločenských dôvodov, bez úmyslu zarobiť si na živobytie (napr. na základe pracovnoprávneho vzťahu alebo ako súčasť odborného vzdelávania). „Dobrovoľný“ stavia do popredia slobodnú vôľu a vylučuje zákonnú povinnosť. Bez zaplatenia znamená, že príslušná služba je poskytovaná bez odmeny. Náklady vynaložené na výkon dobrovoľníckej činnosti (napr. cestovné náklady, náklady na materiál, poštovné, náklady na telefón) však môžu byť uhradené čiastočne. Pokiaľ tieto náklady nie sú uhradené ako kompenzácia za vynaložené

⁸ Leitfaden pre Curricula von Lehrgängen für Verantwortliche in der Arbeit mit Freiwilligen , 2017

⁹ Freiwilligen Engagement in Österreich, 1. Freiwilligenbericht (Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz, 2009)

čas, nepredstavujú platbu. Za dobrovoľnícku prácu sa ¹⁰však považujú aj opatrenia na osobnú a profesionálnu prípravu a ďalšie vzdelávanie, ktoré sú potrebné pre dobrovoľnícku organizáciu a vykonávanie dobrovoľníckej činnosti.

Dobrovoľníci sú viazaní pokynmi, nie je tam však povinnosť vykonávať ani predpísaný pracovný čas. Neexistuje ani servisná zmluva – napriek tomu sa odporúča, aby presné oblasti zodpovednosti, povinnosti a pridelené časy boli špecifikované písomne.

Okrem toho neexistuje osobitný predpis pre individuálne dobrovoľníctvo. Samozrejme, platia všeobecné zákony občianskeho práva. Organizácie môžu a mali by mať dobrovoľníkov, ktorí predložia výpis z registra trestov, prípadne výpis z registra trestov o sociálnom zabezpečení detí a mládeže. Dobrovoľníkom v dobrovoľníckych organizáciách je vďaka zákonu o dobrovoľníkoch odpustený vstupný poplatok za výpis z registra trestov.

Tu by sme tiež chceli vysvetliť niektoré špeciálne formy dobrovoľníctva, ako je napríklad **Dobrovoľný sociálny rok** (FSJ – „Freiwilliges Sozialjahr“), ktorý existuje už viac ako 40 rokov a teraz získala právny základ prostredníctvom zákona o dobrovoľníckej činnosti, ktorý vstúpil do platnosti v roku 2012. Vytvorenie rámcových podmienok bolo sprevádzané aj nárastom počtu účastníkov v dobrovoľný sociálny rok. Pred rokom 2012 každoročne absolvovalo dobrovoľnícky sociálny rok 300 až 400 dobrovoľníkov, ale tento počet sa v posledných rokoch neustále zvyšuje. V súčasnosti je v úlohe FSJ ¹¹viac ako 1100, zvyčajne mladých ľudí .

Dobrovoľný sociálny rok patrí k osobitným formám dobrovoľného záväzku, je v záujme spoločného dobra a nemožno ho absolvovať v rámci pracovného pomeru. Cieľmi bežného dobrovoľníckeho spoločenského roka je najmä prehĺbenie predchádzajúceho školského vzdelania, spoznať prácu v mieste pôsobenia, rozvoj osobnosti, rozšírenie a uplatnenie vedomostí pre získanie zručností pre sociálne a pracovné oblasti, poskytnutie kariérnej orientácie, posilňovať sociálne zručnosti a podporovať dobrovoľnú spoločenskú angažovanosť účastníkov. Účastníkmi sú osoby bez príslušného ukončeného odborného vzdelania, zvyčajne po dosiahnutí veku 17 rokov. Pridelenie 6 až 12 mesiacov v uznanej organizácii musí byť orientované na vzdelávacie ciele a prebieha pod pedagogickým vedením a odborným vedením, dohľadom a zodpovednosťou príslušné miesto pridelenia. Účastníci nesmú pracovať viac ako 34 hodín týždenne.¹²

Dobrovoľný rok **ochrany životného prostredia** má podobnú štruktúru a riadi sa aj zákonom o dobrovoľníckej službe. Jeho cieľom je prehĺbiť predchádzajúce školské vzdelanie, oboznámiť účastníkov s prácou na mieste stáže, rozvíjať ich osobnosť, rozširovať a aplikovať vedomosti na získanie zručností pre profesijné oblasti ochrany životného prostredia, prírody a klímy, poskytovať kuriérove poradenstvo, upevňovať kompetencie v oblasti životného prostredia. , oblasti ochrany prírody a klímy a podporovať záväzok účastníkov k ochrane životného prostredia.¹³

¹⁰ www.freiwilligenweb.at (14.06.2021)

¹¹ www.freiwilligenweb.at (16.06.2021)

¹² Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement, www.ris.bka.gv.at (12.06.2021)

¹³ Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement, www.ris.bka.gv.at (12.06.2021)

V oboch prípadoch platia ustanovenia zákona o pracovnom a sociálnom súde, účastníci sú zákonne poistení, majú nárok na 25 dní dovolenky ročne (čo zodpovedá bežným dňom dovolenky) a bežne (a prípadne) dostávajú peňažné alebo nepeňažné príspevok na ubytovanie, stravu, pracovný odev a vreckové. Uznaná inštitúcia za účasti príslušného miesta zadania vydá účastníkom po ukončení zadania certifikát. Osvedčenie musí obsahovať náležitosti osvedčenia o uznaní vydaného sponzorskou organizáciou, časové obdobie a podrobnosti o zručnostiach a kompetenciách získaných počas dobrovoľného sociálneho roka.¹⁴

3.3.3.1 Pravidlá preplácania výdavkov pre jednotlivých dobrovoľníkov

Základnými charakteristikami dobrovoľníckej práce v porovnaní s pracovnoprávnym vzťahom je nedostatočná integrácia do organizácie spoločnosti, neviazanosť na pokyny, žiadna povinnosť osobnej služby, disciplinárna zodpovednosť, ekonomická závislosť a nárok na odmenu. Ako už bolo spomenuté vyššie, náklady vynaložené na dobrovoľnícku činnosť je však možné čiastočne uhradiť.

Jednotná a formálna úprava úhrady nákladov neexistuje, záleží najmä na koordinačných organizáciách, aké náklady a akým spôsobom preplácajú. Napríklad v Nemecku môžu dobrovoľníci poberať príspevok na úhradu nákladov, ktoré im vzniknú, takzvaný dobrovoľný paušál (Ehrenamtpauschale), ktorý je od roku 2021 oslobodený od daní a sociálneho zabezpečenia až do výšky 840 eur ročne. (pre vedúcich cvičení do 3000 eur).¹⁵ Tento príspevok je určený na pokrytie dodatočných nákladov, ktoré vznikli v dôsledku dobrovoľníckej práce, a môže sa vyplácať aj pravidelne. Nejde však o výplatu v zmysle platu alebo mzdy, a teda nesúvisí s pracovným alebo služobným pomerom. Okrem náhrady výdavkov (ak sa poskytuje paušálna finančná náhrada za vykonaný čas a vykonanú prácu) existuje aj možnosť náhrady nákladov vo forme náhrady výdavkov (ak výdavky skutočne boli vynaložené pri práci združenia a preukázané potvrdenkami).¹⁶

Pojem „výdavky“ poznajú aj v Rakúsku. Podľa smerníc združenia z roku 2001 čestní funkcionári združenia nepodliehajú dani z náhrady výdavkov do 75 eur mesačne, pretože prevzatie funkcií čestného združenia nezakladá pracovný pomer, a to ani v prípade, že náhrady výdavkov (paušálne) sú vyplácané priebežne. V prípade vyšších príjmov sa má ako prevádzkové náklady alebo výdavky súvisiace s príjmom bez dokladovania odpočítať suma 75 eur mesačne. Aj tu by bolo žiadúce rozšírenie sumy, ako aj rozšírenie benefitu na dobrovoľnícku prácu vo všeobecnosti aj mimo sektora združení (napr. neziskové spoločnosti s ručením obmedzeným).¹⁷

¹⁴Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement, www.ris.bka.gv.at (12.06.2021)

¹⁵ www.bundesfinanzministerium.de (15.06.2021)

¹⁶ www.deutsches-ehrenamt.de (10.06.2021)

¹⁷ 1. Bericht zum freiwilligen Zásnuby v Österreich, 2009

3.3.3.2 Poistenie a ochrana dobrovoľníkov

Právne prílepkovanie pre dobrovoľníkov zabezpečili najmä spolkové krajiny Burgenland, Horné Rakúsko, Salzburg, Tirolsko, Vorarlbersko a Viedeň. Tam má štát vlastné poistenie zodpovednosti za škodu a havarijné poistenie alebo štátom financované poistné riešenie pre rôzne cieľové skupiny.¹⁸

V týchto prípadoch je poistné krytie automatické a nie je potrebné uzatvárať žiadnu poistnú zmluvu. Nárok na plnenie však existuje len pri poistných udalostiach, ktoré nastanú pri výkone dobrovoľníckej činnosti. Patrí sem napríklad aj pomoc susedovi v núdzi, teda neformálna dobrovoľnícka činnosť. Dôkaz musí predložiť poistenec. Úrazové poistenie a poistenie zodpovednosti dobrovoľníkov v Hornom Rakúsku nenahrádza povinnosť uzavrieť poistenie zodpovednosti organizátora podľa hornorakúskeho zákona o bezpečnosti podujatí. Zákon o bezpečnosti podujatí.¹⁹

Ak provincia neponúka dobrovoľníkom automatické poistenie, sú zodpovedné koordinujúce organizácie. Veľké organizácie s množstvom dobrovoľníkov ich kryjú úrazovým poistením a poistením zodpovednosti za škodu. Dobrovoľníci niektorých záchranných organizácií (napr. dobrovoľné hasičské zbory, rakúsky Červený kríž) sú zahrnutí do zákonného úrazového poistenia podľa zákona o všeobecnom sociálnom zabezpečení, a preto sú primerane chránení. Samosprávy tiež niekedy ponúkajú rôzne riešenia poistenia pre dobrovoľníkov.⁴

Dobrovoľnícke organizácie majú prirodzene možnosť uzavrieť súkromné poistenie na pokrytie prípadných medzier v poistení. V oblasti zodpovednosti majú napríklad združenia možnosť uzavrieť poistenie zodpovednosti združenia, ktoré zahŕňa aj dobrovoľníkov. Pre malé združenia však nemusí byť poistenie združenia finančne dostupné.

Podľa štúdie z roku 2014, kde bolo skúmaných 703 organizácií, majú dobrovoľníci poistenie zodpovednosti za škodu v 60 % organizácií a úrazové poistenie v 56 % organizácií. Vo Viedni je obzvlášť vysoké percento organizácií, ktoré nemajú úrazové poistenie.²⁰

V prípade susedskej pomoci a dobrovoľníckej práce v skupinách bez vlastnej právnej subjektivity, ako aj v prípade neformálnej dobrovoľníckej práce - ako sú občianske iniciatívy, akčné skupiny, menej právne štruktúrované združenia a individuálne aktivity - existuje len možnosť osobného poistenia samotnými dobrovoľníkmi.²¹

Všeobecný zákon o sociálnom zabezpečení na druhej strane zabezpečuje plné poistenie účastníkov Dobrovoľného sociálneho roka, Dobrovoľného roka ochrany životného prostredia, Pamätnej služby alebo Mierovej a sociálnej služby v zahraničí podľa zákona o dobrovoľníckej službe.²²

¹⁸ www.freiwilligenweb.at (11.06.2021)

¹⁹ www.keinesorgen.at (07.06.2021), Oberösterreichische Versicherung AG

²⁰ Rahmenbedingungen für freiwilliges Engagement in Österreich, 2014

²¹ 1. Bericht zum freiwilligen Zásnuby v Österreich, 2009

²² Gesamte Rechtsvorschrift für Allgemeines Sozialversicherungsgesetz, www.ris.bv.gov.at

3.3.3.4 Sociálna ochrana a iné špecifické aspekty dobrovoľníctva v zahraničí

Existuje množstvo národných a medzinárodných organizácií, ktoré zamestnávajú dobrovoľníkov za hranicami. Štandardy kvality pre medzinárodné dobrovoľníctvo, ktoré vyvinul WeltWegWeiser (servisný bod pre medzinárodné dobrovoľníctvo Jugend Eine Welt) spolu s 10 rakúskymi dobrovoľníckymi organizáciami poskytujú týmto organizáciám poradenstvo, podporujú zmysluplné dobrovoľníctvo a zabezpečujú dobrovoľníkom najlepší možný rámec a vzdelávacie skúsenosti.²³

Normy kvality nepredstavujú komplexný súbor kritérií pre medzinárodné pridelenia dobrovoľníkov, ale zameriavajú sa na tieto problémy:

- Normy sú praktické a užitočné a použiteľné pre všetkých účastníkov ich každodennej práce.
- Normy sú použiteľné pre čo najviac organizácií, pričom niektoré majú veľmi odlišné ľudské a finančné zdroje.
- Štandardy ponúkajú vysoký stupeň transparentnosti dobrovoľníkom aj organizáciám.

Následne – v rámci udeľovania pečate kvality za medzinárodné dobrovoľnícke úlohy, ktoré ešte len vzniknú – sú možné aj externé kontroly, aby bolo možné externým pohľadom pomôcť pri realizácii zamýšľaných a dohodnutých cieľov, a zabrániť zneužitiu.²⁴ Takáto pečať kvality by mala zmysel aj pre program Co-AGE Volunteers.

Ako už bolo uvedené, zákon o dobrovoľníkoch upravuje aj niektoré osobitné formy formálnej dobrovoľníckej práce v zahraničí. Ide o pietnu spomienku, mierovú službu a sociálnu službu v zahraničí. Cieľom je prehliť predchádzajúce školské vzdelanie, spoznať prácu na pracovisku, rozvíjať osobnosť, rozšíriť a aplikovať vedomosti na získanie zručností pre sociálne pracovné oblasti, poskytnúť kariérovú orientáciu, posilniť sociálne a interkultúrne kompetencie a podporovať sociálnu angažovanosť účastníkov. Osobitným cieľom Pamätnej slávnosti je podporovať pripomenutie si obetí národného socializmu a s tým súvisiacu osvetovú a výchovnú prácu. Špecifickými cieľmi mierovej a sociálnej služby v zahraničí sú príspevky k zabezpečeniu mieru v súvislosti s ozbrojenými konfliktmi alebo k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju krajiny.²⁵

Za služby v zahraničí sú zodpovedné uznávané agentúry a uplatňujú sa osobitné pravidlá. Prehľad minimálnych právnych požiadaviek:²⁶

- Sociálne poistenie a platenie odvodov (zdravotné, úrazové a dôchodkové poistenie).
- V prípade choroby nemocenské poistenie poskytuje vecné dávky

²³ Qualitätsstandards für internationale Freiwilligeneinsätze, 2017

²⁴ Qualitätsstandards für internationale Freiwilligeneinsätze, 2017

²⁵ Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement, www.ris.bka.gv.at (12.06.2021)

²⁶ www.freiwilligenweb.de, 18.06.2021

- Žiadne poistenie v nezamestnanosti, ale predĺženie rámcového obdobia cez dobrovoľný sociálny rok
- Rodinné prídavky do dovŕšenia 24. roku života
- Vreckové vo výške najmenej 10 % a najviac 100 % hranice hraničného zárobku podľa § 5 ods. 2 riadok 2 zákona o všeobecnom sociálnom poistení (ASVG)
- Vecné výhody, ako je ubytovanie, strava a pracovné oblečenie, riešia miesta pridelenia rozdielne (žiadna zákonná povinnosť)
- Osobná kontaktná osoba na mieste umiestnenia
- Pedagogická podpora a dozor pedagogicky vyškolenými zamestnancami v rozsahu minimálne 150 hodín
- Neprítomnosť cca 2 dni/mesiac s pokračujúcim vyplácaním vreckového. Okrem toho možno dovolenku poskytnúť z dôležitých osobných dôvodov.
- Účastníci nesmú pracovať viac ako 34 hodín týždenne
- Vydanie certifikátu po dokončení úlohy
- V prípade potreby zdravotné pripoistenie a cestovné poistenie do zahraničia

3.4 Dobrovoľníctvo v kontexte vzdelávania a odbornej prípravy

Dobrovoľníctvo je miestom učenia a vzdelávania, miestom osobného rozvoja a získavania zručností. Tieto učebné a vzdelávacie procesy sú dokumentované „Overovaním dobrovoľníckych aktivít“, aby sa stali uvedomelými a tým aj použiteľnejšími – napr. pre osobný rozvoj, pre orientačné procesy v záväzku, pre uplatnenie na trhu práce.

3.4.1 Uznávanie zručností a kompetencií dobrovoľníkov v národných vzdelávacích programoch a vzdelávacích systémoch

Formálna alebo neformálna dobrovoľnícka práca má najmä pre mladých ľudí vysokú vzdelávaciu hodnotu. Dobrovoľníctvo môže byť napríklad veľkou pomocou v kariérovej orientácii, možno získať cenné skúsenosti relevantné pre trh práce, ako aj posilniť osobné kompetencie. Za obzvlášť dôležité sa považujú tieto kľúčové kompetencie:²⁷

- Sociálna kompetencia a odolnosť
- Angažovanosť a nadšenie
- Zodpovednosť a sebadisciplína
- Motivácia a presvedčivosť
- Vodcovské a manažérske schopnosti
- Dodatočné kvalifikácie a nové odborné znalosti (napr. IT kvalifikácia, cudzie jazyky, účtovnícke know-how, iné špecializované znalosti)

²⁷ www.freiwilligenweb.at (14.06.2021)

Dnes musia dobrovoľnícke organizácie vynaložiť väčšie úsilie, aby boli atraktívne pre dobrovoľnícku angažovanosť. Ich úlohou je profesionálne sprevádzať dobrovoľníkov od ich nástupu až po ich odchod, aby sa dobrovoľník mohol čo najlepšie spojiť a zorientovať sa v štruktúrach a procesoch organizácie. Predovšetkým je však potrebné, aby bol dobrovoľník aktívny vzhľadom na príslušnú motiváciu a kompetencie a mohol zažívať vysokú spokojnosť a vidieť zmysel. Na splnenie týchto vysokých nárokov sú potrebné neustále kontaktné osoby pre dobrovoľníkov, ktoré sú zodpovedné za integráciu a podporu dobrovoľníkov. Funkcie koordinátorov dobrovoľníkov a manažérov dobrovoľníkov kladú vysoké nároky na odbornú a osobnú kvalifikáciu týchto osôb. ²⁸Spomínané „Smernice pre učebné osnovy kurzov pre zodpovedných dobrovoľníkov“, ktoré pripravilo Federálne ministerstvo práce, sociálnych vecí a ochrany spotrebiteľa, popisujú minimálne požiadavky na obsah vzdelávania vedúcich dobrovoľníkov a sú tiež predpokladom pre prípadné financovanie zo strany ministerstva sociálnych vecí. Samotné certifikačné kurzy však ponúkajú jednotlivé vzdelávacie inštitúcie (napr. Diakonie, Caritas, NPO Akademie, VHS atď.).

Vzdelávanie teda začína skôr u koordinátorov dobrovoľníkov, manažérov a facilitátorov, ktorí sú potom zodpovední za predstavenie a školenie dobrovoľníkov. Takmer v každej organizácii je súčasťou procesu „onboarding“ - zácvičiek. V určitých oblastiach činnosti, ako sú dobrovoľní hasiči, zdravotníci, hospic, pastorácia atď., sa ponúkajú formálne školenia a kurzy.

3.4.2 Možnosti vzdelávania a odbornej prípravy pre dobrovoľníkov na národnej úrovni

Dobrovoľnícke organizácie môžu byť financované podľa zákona o dobrovoľníckej činnosti, ak v záujme využitia kompetencií a kvalifikácií získaných dobrovoľníctvom vydajú dobrovoľníkom na ich žiadosť doklad o činnosti do šiestich mesiacov od skončenia činnosti s uvedením trvania a povahy činnosti a kompetencie získané v procese (doklad o dobrovoľníckych činnostiach/dobrovoľnícky pas).²⁹

S cieľom zjednotiť vzdelávanie osôb zodpovedných za dobrovoľníctvo a zabezpečiť čo najvyššiu úroveň poskytuje Spolkové ministerstvo sociálnych vecí, zdravotníctva, starostlivosti a ochrany spotrebiteľa smernicu pre učebné osnovy pre osoby zodpovedné za dobrovoľníctvo. Ministerstvo tak prispieva k zabezpečeniu kvality a posilneniu dobrovoľníckej angažovanosti v Rakúsku. Medzitým sú vo väčšine provincií k dispozícii kurzy odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania.³⁰

Veľa vývojovej práce sa venovalo aj prezentovaniu kompetencií a kvalifikácií, ktoré je možné potenciálne získať prostredníctvom dobrovoľníctva, najmä pri vytváraní nástrojov, akými sú Certifikát dobrovoľníctva (Freiwilligennachweis) a Portfólio kompetencií (Kompetenzportfolio). Koncept Freiwilligennachweis vyvinulo Spolkové ministerstvo sociálnych vecí, zdravotníctva, starostlivosti a

²⁸3. Bericht zum freiwilligen Engagmán v Österreich, BM für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz, 2019

²⁹ www.freiwilligenweb.at (17.06.2021)

³⁰ www.freiwilligenweb.at (14.06.2021)

ochrany spotrebiteľa v spolupráci s poradenskou spoločnosťou v oblasti ľudských zdrojov Hill International. Formulár s pomocníkom pri vyplňaní podporuje dobrovoľnícke organizácie a dobrovoľníkov pri prezentovaní získaných zručností pre dokumenty so žiadosťou o zamestnanie.

Ring Österreichischer Bildungswerke (Kruh rakúskych vzdelávacích organizácií) vypracoval portfólio kompetencií, ako aj doklad o spôsobilosti pre žiadosti o zamestnanie v rámci rôznych projektov. Portfólio eviduje získanie kompetencií v zákazke, dôkazom je krátka verzia a vyhodnotenie portfólia s ohľadom na príslušný aplikačný záujem. Pre portfólio a doklad o spôsobilosti sú k dispozícii špeciálne vyškolení sprievodcovia, ktorí dobrovoľníkov podporujú v potrebnom rozsahu v každom prípade. Samotné portfólio sa používa častejšie na sebareflexiu ako na prípravu podkladov pre žiadosti.³¹

Jadrom portfólia je kompetenčný profil, ktorý sa odlišuje takto:

- Odborno-metodická spôsobilosť: pedagogická spôsobilosť, kultúrny manažment, kultúrny marketing a pod.
- Sociálno-komunikačná kompetencia: komunikatívne zručnosti, schopnosť pracovať v tíme, konzultačná kompetencia a pod.
- Osobná kompetencia: schopnosť pracovať pod tlakom, ochota prevziať zodpovednosť, empatia, funkcia vzoru a pod.

Podobné nástroje vyvinuli aj iné inštitúcie – napríklad Youthpass ako certifikát potvrdzuje účasť v Európskej dobrovoľníckej službe a popisuje aktivity a účasť dobrovoľníka. Aj tu sa nachádzajú pomôcky na vyplnenie, ktoré uvádzajú kľúčové kompetencie, ktoré je možné potenciálne získať v rámci Európskej dobrovoľníckej služby.³²

3.5 Perspektíva regiónu Burgenland/Viedeň

3.5.1 Regionálne a miestne stratégie relevantné najmä pre región Burgenland/Viedeň

Dobrovoľníctvo sa považuje za dôležitý zdroj pre spoločnosť. Panuje v tom všeobecná zhoda – túto dôležitosť si čoraz viac uvedomujú aj politici a prijímajú rôzne opatrenia na podporu dobrovoľníctva.

Vláda spolkovej krajiny Burgenland sa zaviazala udržiavať a podporovať rôznorodosť združení a podporovať dobrovoľníctvo. V roku 2020 boli zavedené tieto opatrenia:

- Finančná podpora pre spolky v Burgenlande: Štát vynakladá ročne viac ako 3,5 milióna EUR na finančnú podporu spolkov, a to na infraštruktúrne a stavebné projekty a na zabezpečenie prebiehajúcej prevádzky.
- Poradenstvo a služby: Bezplatné poradenstvo úradu ombudsmana pre šport a združenia zabezpečuje, že zodpovední sú podporovaní pri zakladaní združení a pri ich každodennej práci, napr. pri stanovovaní stanov, organizovaní valných zhromaždení alebo vykonávaní auditov.

³¹ www.freiwilligenweb.at (16.06.2021)

³² www.freiwilligenweb.at (17.06.2021)

- Posilnenie dobrovoľníctva: V roku 2020 bolo len prostredníctvom tradičného financovania združení pre spolky v Burgenlande sprístupnených viac ako 700 000 EUR. Okrem finančnej podpory štát aktívne informuje mladých ľudí o dobrovoľníckych oblastiach činnosti v Burgenlande.³³

V roku 2020 bolo v Burgenlande predstavené „Nové vyhlásenie o poslaní pre staršiu generáciu 2030“. Cieľom nového poslania je pochopiť politiku Burgenlandu pre starších občanov ako politiku so staršou generáciou, pre staršiu generáciu a pre staršiu generáciu. Poslanie sa zameriava na ľudí s ich schopnosťami a zdrojmi a má za cieľ zabezpečiť a zlepšiť kvalitu života staršej generácie.³⁴

Vládna dohoda Viedenskej krajskej rady z roku 2015 spustila platformu „Dobrovoľníci pre Viedeň“, iniciatívu mesta Viedeň. Cieľom platformy je spojiť ponuku a dopyt dobrovoľníctva: Dobrovoľnícke organizácie a záujemcovia o dobrovoľníctvo sa môžu navzájom kontaktovať online. Pomôcky na orientáciu a rozhodovanie nájdu nováčikovia, ktorí chcú dobrovoľne prispieť spoločnosti. Podľa dohody bude platforma „Dobrovoľníci pre Viedeň“ v rámci „Pomocníkov Viedne“ ďalej rozšírená a vytvorené potrebné rámcové podmienky.³⁵

Sociálne inovácie zostanú súčasťou stratégie Viedne aj v neskorších rokoch. Rámcová stratégia Smart City Wien (2019) spája tieto snahy ako zastrešujúcu stratégiu. Svojou orientáciou na vysokú kvalitu života, sociálnu inklúziu, čo najväčšie šetrenie zdrojov a komplexnú inovačnú kapacitu vo všetkých cieľových oblastiach rieši budúce výzvy a výrazne tak prispieva k zabezpečeniu odolnosti mesta v dlhodobom horizonte. K tomu patrí aj široká účasť všetkých ľudí v meste a tým aj posilnenie aktívneho zapojenia občianskej spoločnosti.³⁶

3.5.2 Regionálne inštitúcie verejnej politiky a platformy relevantné špeciálne pre región Burgenland/Viedeň

Mesto Viedeň podporuje dobrovoľníctvo iniciatívou „Freiwillig für Wien“, platforma na nájdenie organizácie, s ktorou by ste mohli pracovať ako dobrovoľník. Ide o následnú platformu bývalej Ehrenamtsbörse (<https://ehrenamtsboerse.at/>), ktorá fungovala viac ako 20 rokov. Platformu podporuje aj „Die Helfer Wiens“ (pomocník Viedne), spoločná iniciatíva pre civilnú ochranu vo Viedni.

Podobná platforma alebo dobrovoľnícke centrum v súčasnosti v Burgenlande neexistuje, hoci potreba by bola jasná. V dobrovoľníckych centrách odborníci informujú zainteresovaných dobrovoľníkov o možných a vhodných pozíciách, radi im pri výbere a podporujú ich pri akýchkoľvek otázkach a problémoch, ktoré môžu mať. A naopak, preberajú požiadavky od organizácií, ktoré dobrovoľníkov potrebujú a posúvajú ich ďalej. Dobrovoľníkov umiestňujú iba do organizácií, ktoré preukázali, že spĺňajú kvalifikačné kritériá pre prácu s dobrovoľníkmi. Dobrovoľnícke centrá podporujú vzdelávanie a školenia a

³³Rechenschaftsbericht über das erste Regierungsjahr der Burgenländischen Landesregierung, 2020

³⁴www.burgenland.pvoe.at, 18.06.2021

³⁵Eine Stadt, zwei Millionen Chancen, Regierungsbereinkommen der Landesregierung Wien, 2015

³⁶Smart City Wien Rahmenstrategie, Magistrat der Stadt Wien, 2019

ponúkajú aj samotné dobrovoľnícke projekty. Okrem toho lobujú za dobrovoľníctvo s cieľom motivovať ľudí k dobrovoľníctvu a zviditeľniť význam dobrovoľníctva pre spoločnosť.

V súčasnosti existujú v Rakúsku dobrovoľnícke centrá, ktoré sú pridružené k sponzorským organizáciám (napr. dobrovoľnícka výmena Wiener Hilfswerk) alebo ich prevádzkuje obec alebo súkromné združenie. Napriek tejto organizačnej príslušnosti sa dobrovoľnícke centrá snažia pôsobiť ako neutrálne informačné centrá ³⁷.

3.5.3 Počet a typy organizácií, ktoré zapájajú dobrovoľníkov v regióne Burgenland/Viedeň

„ Freiwillig in Wien“ uvádza 272 rôznych aktivít, ale neposkytuje prehľad o všetkých registrovaných organizáciách. Pre Viedeň nie sú k dispozícii žiadne čísla.

Pre silnú sociálnu súdržnosť v Burgenlande zohráva rozhodujúcu úlohu takmer 100 000 členov dobrovoľných združení a dobrovoľníkov v približne 4 900 spolkoch v krajine. ³⁸Počet dobrovoľníckych organizácií nie je taký vysoký ako v hlavnom meste, ale v Burgenlande sú zastúpené aj väčšie národné a medzinárodné organizácie, napr ³⁹.

- Charita/diecéza Eisenstadt
- Diecézny farský úrad pre mládež
- DSG - Diecézny športový zväz Rakúsko
- Dobrovoľný hasičský zbor Neusiedl am See
- Pomocníci so srdcom
- Katolícka akcia Rakúsko/diecéza Eisenstadt
- KBW - Katolícka vzdelávacia asociácia/Diecéza Eisenstadt
- KFB - Katolícke hnutie žien Rakúsko/ Eisenstadt
- ÖJRK - Rakúsky Červený kríž mládeže/Burgenland
- Rakúska gymnastická a športová únia Burgenland
- Rakúski priatelia detí/Burgenland
- Rakúska gymnastická a športová únia/Burgenland
- profík mente Burgenland
- vamos - združenie pre integráciu
- Volkshilfswerk /Burgenland
- Volkshilfe Rakúsko/Burgenland

3.5.4 Regionálne špecifiká organizácií zapájajúcich dobrovoľníkov so zameraním na seniorov

Mesto Viedeň má vlastnú webovú stránku pre starších, ktorá má vlastnú prominentnú sekciu o dobrovoľníctve – ako príjemca alebo dobrovoľník:

³⁷ www.freiwilligenweb.at, 18.06.2021

³⁸ Rechenschaftsbericht über das erste Regierungsjahr der Burgenländischen Landesregierung, 2020

³⁹ www.freiwilligenweb.at, 18.06.2021

<https://www.senior-in-wien.at/>. Poskytuje odkaz na „Freiwillig in Wien“ a propaguje službu kontaktnej návštevy:

Túto bezplatnú informačnú službu ponúka mesto Viedeň pre viedenských seniorov vo veku 75 a viac rokov. Dobrovoľní kontaktní návštevníci ich navštevujú doma a zdieľajú informácie o širokej škále služieb a zariadení, ktoré ponúka mesto Viedeň. Na základe diskusného sprievodcu a poskytovaných informácií sa diskutuje aj o témach ako spokojnosť s životným prostredím a dopravnou infraštruktúrou či potreba podpory, starostlivosti a ošetrovateľstva.

Existuje mnoho veľkých organizácií (Caritas, Wiener Hilfswerk, Diakonie, Volkshilfe), ktoré majú špeciálne seniorské projekty a sú aktívne aj v Burgenlande.

Medzi hlavné činnosti patrí:

- Podpora aktívneho starnutia
- Dostupnosť sociálnych služieb pre seniorov
- Posilnenie bezpečnosti a sebestačnosti seniorov
- Podpora rozvoja ľudských zdrojov v sociálnych službách
- Podpora celoživotného vzdelávania
- Zvyšovanie profesionality - vzdelávanie 77

Ďalšie dobrovoľnícke aktivity zamerané na seniorov:

- Organizovanie voľnočasových aktivít
- Sprevádzanie a návštevy seniorov
- Organizovanie podujatí
- Zapojenie seniorov do aktívneho života
- hospicové sprevádzanie

3.5.5 Hlavné dobrovoľnícke organizácie/centrá v regióne Burgenland/Viedeň zamerané na seniorov

Vo Viedni je jedno dobrovoľnícke centrum, ktoré prevádzkuje Wiener Hilfswerk. Wiener Hilfswerk má veľa projektov zameraných na starších (ako dobrovoľníkov alebo príjemcov).

Organizácie a združenia, ktoré sa zameriavajú iba na starších ľudí, sú :

- SeniorInnenbeauftragte der Stadt Wien (hlavný komisár mesta Viedeň)
- Kuratorium Wiener Pensionisten-Wohnhäuser.
- Pensionistenklubs .
- Pensionistenverband Wien.
- Wiener Seniorenbund.

Existuje však oveľa viac organizácií, ktoré vedú projekty so staršími.

Aj VHS (Volkshochschule) každoročne organizuje akadémiu občianskej spoločnosti (Akademie der Zivilgesellschaft - <https://zivilgesellschaft.wien/aktuelles>).

Jeho cieľom je posilniť a podporiť osoby, aby rozvíjali svoj vlastný projekt alebo iniciatívu a odomkli potenciál poskytovaním vedomostí a sietí.

V rámci Viedenskej stratégie pre mládež sa v roku 2021 organizuje Viedenský týždeň dobrovoľníctva. Zameriava sa na mladých ľudí (v školách) a ponúka rôzne druhy workshopov a akcií organizovaných mimovládnyimi organizáciami a dobrovoľníckymi organizáciami, na ktorých sa môžu školské triedy zapojiť, aktivizovať a spoznať organizácie. <https://www.wienextra.at/schulevents/wiener-ehrenamtswoche/>

Jednou z viedenských špecialít sú miestne agendy (úrady, ktoré sú zodpovedné za miestny rozvoj v rámci okresu), ktoré zároveň podporujú dobrovoľníctvo v rámci tej istej mestskej časti.

Vo Viedni založili koordinátori dobrovoľníkov z rôznych organizácií dobrovoľnícku koordinačnú sieť. Preberá dôležité témy v dobrovoľníctve a aktívne sa nimi zaoberá. Sieť vytvorila kritériá kvality pre dobrý manažment dobrovoľníkov a vytvorila „mentoring“. Distribuuje informácie o manažmente dobrovoľníkov od vstupu až po výstup dobrovoľníkov. Najmä v úvodnej fáze sa táto služba využíva pri vyjasňovaní formalít, na čo treba dbať pri dohodách s dobrovoľníkmi, ako aj v súvislosti s otázkami poistenia dobrovoľníkov. Ich webová stránka je: <https://freiwilligenkoordination.at/>

3.5.6 Hlavné dobrovoľnícke aktivity poskytované v regióne Burgenland/Viedeň vo vzťahu k seniorom

Treba spomenúť aj medzigeneračné spolužitie, hoci nejde o jednoznačnú dobrovoľnícku činnosť, keďže hranice medzi súkromným životom a dobrovoľníckou angažovanosťou sú nejasné. Napriek tomu existujú napríklad 2 projekty spoločného bývania, ktoré vedie ÖJAB vo Viedni, kde mladí a starí žijú spolu v spoločných bytoch a navzájom sa podporujú.

Podobným príkladom je niekoľko materských škôl, ktoré boli inštalované v domovoch dôchodcov a kde sa starí ľudia venujú materskej škole alebo sa v rámci inštitúcie spája starostlivosť o deti a starších.

Burgenland bol vyhlásený za „krajinu spolupatričnosti“, čo je viditeľné aj na aktívnom spolužití generácií. V roku 2020 provincia vydala nové vyhlásenie o poslaní seniorov, ktoré má ďalej zvyšovať kvalitu života staršej generácie. Dôležitými témami sú ochrana spotrebiteľa, bezpečnosť, digitalizácia a zmena klímy. Burgenland je priekopníkom v Rakúsku s poslaním svojich starších občanov. Čoskoro začne fungovať nová kancelária ombudsmana pre seniorov.⁴⁰

3.5.8 Prekážky rozvoja dobrovoľníctva v Burgenlande/Viedenskom regióne

⁴⁰ Rechenschaftsbericht über das erste Regierungsjahr der Burgenländischen Landesregierung, 2020

Interreg

Slovakia-Austria

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

V súčasnosti je problém s následkami pandémie koróny, takže mnohí ľudia skrátili svoje dobrovoľnícke aktivity a „normálny“ stav bol pozastavený. Preto musia byť noví motivovaní, aby zvýšili svoju angažovanosť.

Vo Viedni sa vo všeobecnosti využíva veľký potenciál (s jasnými informáciami a prispôbenými koncepciami, ako sú návštevy pre starších). Rodová angažovanosť by mohla byť vyváženejšia.

Zdroje

1. Bundesrecht konsolidácia : Gesamte Rechtsvorschrift für Freiwilligengesetz
<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20007753> (11.06.2021)
2. <https://www.freiwilligenweb.at/freiwilliges-engagement/rechtliche-rahmenbedingungen/> (12.06.2021)
3. Bericht zum freiwilligen Zásnuby v Österreich , BM für Soziales , Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz , 2019
4. Gesamte Rechtsvorschrift für Allgemeines Sozialversicherungsgesetz ,
<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008147>
5. Bericht zum freiwilligen Zásnuby v Österreich , BM für Arbeit , Soziales und Konsumentenschutz , 2009
6. <https://www.freiwilligenzentrum.at>, (17.06.2021)
7. https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Standardartikel/Themen/Steuern/Steuerliche_Themengebiete/Buergerschaftliches_Engagement/2020-12-16-steuerliche-verbesserungen-ehrenamtliche-150.html (05)
8. <https://deutsches-ehrenamt.de/steuern-im-verein/aufwandsentschaedigung/> (10.06.2021)
9. Leitfaden pre Curricula von Lehrgängen für Verantwortliche in der Arbeit mit Freiwilligen , BM für Arbeit , Soziales und Konsumentenschutz , 2017
10. Štandardy kvality für internationale Freiwilligeneinsätze , WeltWegWeiser – Servicestelle für internationale Freiwilligeneinsätze , 2017
11. Rahmenbedingungen für freiwilliges Anžmán v Österreich , Kompetenzzentrum für nezisková Organisationen und Social Entrepreneurship der WU, 2014
12. Rechenschaftsbericht über das erste Regierungsjahr der Burgenländischen Landesregierung , Land Burgenland, 2020
13. Eine Mesto , zwei Millionen Chancen , Regierungsübereinkommen der Landesregierung Wien, 2015
14. Smart City Wien Rahmenstrategie , Magistrat der Stadt Wien, 2019
15. www.burgenland.pvoe.at, 18.06.2021
- 16.

17. Analýza praxe a sociodemografického rámca dobrovoľníckej práce v rakúsko-maďarskom pohraničnom regióne, 2020